Эхэ-hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

Олониитын-политическэ газетэ

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

1991 ОКТЯБРЬ 16 СРЕДА № 203 (18326 сэн 6 мүн.

...кын Верховно Советдэй Президиумдэ

...овно Совет районно, ...ово Совет ...юрэй зүб... ...гай захир... ...норые hун... ...ом хаража Советдүүдэй ...өөhэдыгөө ...из асуудал... республи... ...дэй таhа... ...Нимаев суг... ...үгэ хэлэхэ... ...гаанай тол... ...нгаха hун... ...шэнжэнүүд ...ландуулhан, ...эйлнүүдые ...он байгаа. ...гай түлөө... лэлгэтэ ба гүйсэдхэхы засагай байгууламжа тухай асуудалаар гүрэнэй байгуулалтын ба олондо мэдээсэлгын талаар республикын парламентын комитедэй түрүүлэгшэ Н. П. Быковэй хэлэhэн үгэ эдэ тайлбаринуудайнь үргэлжэлэл болобо. Тэрэ схемэнүүдые, таблицануудые хэрэглэжэ, ойлгосотойгоор хэлэжэ үгөө.

Зүблөөндэ хабаадагшад тэрээндэ олон асуудалнуудые табиhан, мүн зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа асуудалнуудаар hанамжануудаа хүбаалдаhан байна. Зүблөөн дээрэ нилээн шанга, заримдаа hанаа зоборитой хоорэлдөөн болобо. Энэншье ойлгосотой, юуб гэбэл, гүрэнэй зургаануудай hандаргагдахада, хүнүүдэй хүби заяан баhал шиидхэгдхэ болоно ха юм.

Нютагай захиргаанай толгойлогшонорые hунгаха hунгалта тухай Хуулиин үгы байнаниинь зүблөөндэ хабаадагшадые гайхуулба. Иимэ ушарта hунгалтануудые үнгэргэжэ болохо юм аал? Зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалаар ямаршье шиидхэбэри абтаагүй. Амаралтаhаа hаяхан гараhан Россин Президент энэ ушар байдалые тайлбарилжа үгэхэ аалам...

С. СЕЛИВРА,
республикын Верховно Советдэй хэблэлэй түбэй хүтэлбэрилэгшэ.

...ССР-эй Верховно Советдэй V сессиие үгтуулан

ХЭН ПАРЛАМЕНТЫН ...ҮРҮҮЛЭГШЭ БОЛОХОБ?

...овно Советдэй Түрүү... ...лаар байгуулагдаhан ко... октябриин 14-дэ Улаан... ...гдэбэ. Энэ комиссиин ...едүүдэй түрүүлэгшэнэр, ...й депутадай бүлэгүүдэй ...ронхой.

...эгшэ—Верховно Советдэй ...гшө Р. Б. Гармаев засе...

...дэ үнгэргэгдэhэн ...элжээ... ...ерэ республикын парла... ...ые hунгаха талаар нюу... ...ын бюллетеньдэ депута... ...хов, И. Т. Павлов гэгшэд ...ниишье илалта туйлажа

...Верховно Советдэй рег... ...дахин дэбжүүлэгдэхэ ар...

...республикын ажалша ...гуулгаанууд, арадай депу... ...о Советдүүдэй сессинүүд ...гуулгаануудта, депутадай ...нко Советдэй Түрүүлэгшын ...дүүд дэбжүүлэгдэнэ. Тэ... ...дай депутадуудай Сэлэн... ...түрүүлэгшэ М. Д. Ангархаев, республикын «Агропромсоюзай» түрүүлэгшэ Н. Н. Найданов, Мухар-Шэбэрэй райсоведэй түрүүлэгшэ Л. Д. Турбянов, Верховно Советдэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. В. Саржан, Экономикын талаар Верховно Советдэй комитедэй түрүүлэгшын уялга дүүргэгшэ Л. В. Потапов, мүн Хуули сахилгын талаар Верховно Советдэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. К. Языков гэгшэд ороhон байна.

Верховно Советдэй Түрүүлэгшын тушаалда кандидадуудай өөhэдэнь hанамжанууд комиссиин заседани дээрэ шагнагдаба.

Нүхэд Н. Н. Найданов В. В. Саржан хөөрөөhэдэ кандидатурануудые бюллетеньдэ оруулгаhаа арсаба. М. Д. Ангархаев, Л. Д. Турбянов, Л. В. Потапов болон Г. К. Языков гэгшэд энэ тушаалда кандидадаар дэбжүүлhэн коллективүүдтэ, бүлэгүүдтэ баярые хүргөөд, тэмсэлдэ оролсонобди гэжэ мэдүүлээ.

Октябриин 21-дэ эхилхэ сесси дээрэ депутадууд Буряадай ССР-эй Верховно Советдэй Түрүүлэгшые hунгаха талаар мүн ондоо кандидадуудые дэбжүүлхэдээ магадгүй.

Г. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ,
манай корр.

...АСУУДАЛ ТАБИГДАХАНЬ

...еспубликынгаа ...о түрэhэн хүм. ...өөрэнь ёhо... ...ша тухай асуу... ...Советдэй сесс... ...нь гэжэ дуу... ...баясабаб.

...ла нэрэмнай ...дахаа ара... ...й, ёhо заншаа... ...ынхи хүгжэл... ...hань дамжагг... ...иралгын үедэ ...hоо hурангүй... ...рэн энэ үйлэ ...болоулагда... ...змнай хуушанайнгаа нэрые тэхэрюулхээр болоо. Буряадтамнай ажаhуужа байhан ондоо яhанай хүн зондо, арадуудта ямар нэгэн таарамжагүй байдал гү, али хёмороон яабашье гарахагүй байха. Үндэhэн буряад-монголшуудай анханайнь өөрынь бодото нэрэ хэндэшье hаалта хэхэгүй байhаниинь эли.

Дахинаа юундэ «буряад-монгол» нэрэеэ бусаахаяа хүсэhэн юмбибди гэжэ hанабал, эрдэмтэдэйнгээ ойлгуулhан статьянуудые, материалнуудые уншаха хэрэгтэй. Нэгэшье hаань, материал дүрдаhуу. «Буряад-Монголой» гэhэн нэрээ бусааха тухай» Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшэ В. Ц. Найдаковтой, түүхын эрдэмэй докторнууд Г. Л. Санжиевтай, Ш. Б. Чимитдоржиевтай болоhон хөөрэлдөөн («Буряад үнэн» №194) өхэл зүбөөр элирүүлнэ гэжэ hананаб.

Мүн баhа тиихэдэ байгша оной февраль hарада үнгэрhэн Бүгэдэ буряадуудай съезд дээрэ анханайнгаа нэрые бусааха тухай шиидхэбэри абтаа hэмнай. Энэ асуудал Верховно Советдэй сесси дээрэ өхэл зүб табигдахань.

М. ДАНЧИНОВА,

Худөө ажахын шэнжэлэл

...ХАН, hҮН ХЭР ОРОНОБ?

...ны ажахынуудай, үндэгэнэй ...дуктнуудай гү... ...алдагдаhанhаа ...ө хоолоор хан... ...эргэтэй.

Октябриин 1-нэй мэдээгээр республикын бүхы ажахынуудhаа 111.655 тонно hүн гүрэндэ худалдагдаа гэхэ гү, али эдеэ хоолой налогто hү худалдаха жэлэй даабари 84 процент, гүрэнэй захилаар hү худалдаха түсэб 56 процент дүүргэгдээ. Харин нёдондо энэ үедэ бүхы дээрээ 135.572 тонно гэхэ гү, али байгша онойхиhоо 24,1 мянган тонноор ехэ hүн худалдагдаад байгаа.

Нэн түрүүн энэ жэлдэ бүхы районуудта, нёдондонойхитой сасуулхада, үнеэн бүриhөө hүнэй бага hаагдаhан дээрэhээ сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдалга бага болоо. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ республика соо энэ үедэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1847 килограмм hүн hаагдаад байгаа hаань, мүнөө жэлэй эхинhээ хойшо тэрэнь ороидоол 1606 килограммда хүргэгдэбэ. Илангаяа Баунтын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Хэжэнгын, Хурамхаанай районуудай ажахынууд hү hаалияа ехээр доошолуулаа.

Гадна нёдондо сентябрь hарада республика соо бүхыдоо 137.692 центнер hүн hаагдаhан hаа, энэ жэлдэ үнгэрэгшэ сентябрьда ороидоол 123.680 центнер hүн абтаа.

Эдэ бүгэдэнhөө харахада, байгша ондо бүхь: дээрэнь hү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахашье (илангаяа гүрэнэй захилаар) даабариин дүүргэгдэхэнь нилээд шахардуу болонхой. Тусхайлбал, гүрэнэй захил дүүргэхын тула республикын ажахынууд үлэhэн 3 hара соо хаанда олоор худалдадаг гэжэ ...габ даа. Тиимэhээ эдэ hарануудта түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтэ нилээд урагшаа ябуулагдаха зэргэтэй.

Октябриин 1-нэй мэдээгээр республикын бүхы ажахынуудhаа 111.655 тонно hүн гүрэндэ худалдагдаа гэхэ гү, али эдеэ хоолой налогто hү худалдаха жэлэй даабари 84 процент, гүрэнэй захилаар hү худалдаха түсэб 56 процент дүүргэгдээ. Харин нёдондо энэ үедэ бүхы дээрээ 135.572 тонно гэхэ гү, али байгша онойхиhоо 24,1 мянган тонноор ехэ hүн худалдагдаад байгаа.

Нэн түрүүн энэ жэлдэ бүхы районуудта, нёдондонойхитой сасуулхада, үнеэн бүриhөө hүнэй бага hаагдаhан дээрэhээ сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэ, гүрэндэ худалдалга бага болоо. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ республика соо энэ үедэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1847 килограмм hүн hаагдаад байгаа hаань, мүнөө жэлэй эхинhээ хойшо тэрэнь ороидоол 1606 килограммда хүргэгдэбэ. Илангаяа Баунтын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Хэжэнгын, Хурамхаанай районуудай ажахынууд hү hаалияа ехээр доошолуулаа.

Гадна нёдондо сентябрь hарада республика соо бүхыдоо 137.692 центнер hүн hаагдаhан hаа, энэ жэлдэ үнгэрэгшэ сентябрьда ороидоол 123.680 центнер hүн абтаа.

Эдэ бүгэдэнhөө харахада, байгша ондо бүхь: дээрэнь hү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахашье (илангаяа гүрэнэй захилаар) даабариин дүүргэгдэхэнь нилээд шахардуу болонхой. Тусхайлбал, гүрэнэй захил дүүргэхын тула республикын ажахынууд үлэhэн 3 hара соо үшөө 40,5 мянган тонно hү тоhоной заводуудта оруулха болоно. Үнэндөө жэлэй үнгэрhэн юhэн hарада гүрэнэй захил дүүргэлгэдэ 52.125 тонно hүн худалдагдаа ха юм.

Тохёолдоhон иимэ байдалда hанаата болоhогүй байхын аргагүй. Мүнөө ажахынуудта гол түлөб үбэлжэлгын эхилээд байхада, түрүүшын үдэрhөө адуу-hа малые hайнаар эдеэлүүлжэ, ашаг шэмээнь дээшэлүүлхэ гээшэ эгээл шухала зорилго болоно.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДАЙ МЯХА БОЛОН hҮ ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ЖЭЛЭЙНГЭЭ ДААБАРИНУУДЫЕ ХЭР ДҮҮРГЭЖЭ БАЙhАН ТУХАЙ

1991 ОНОЙ ОКТЯБРИИН 1-нэй МЭДЭЭН
(жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Районууд	Мяхан		hүн	
	Эдеэ хоолой налогто	гүрэнэй захилда	Эдеэ хоолой налогто	гүрэнэй захилда
Кабанскын	80	46	94	51
Загарайн	69	47	92	55
Башүүрэй	69	35	101	41
Ярууныи	69	41	88	81
Хэжэнгын	68	20	103	18
Захаминай	67	57	101	36
Ахын	64	36	100	52
Түнхэнэй	60	7	89	30
Мухар-Шэбэрэй	56	35	74	65
Тарбагатайн	53	66	81	60
Хориин	52	43	93	50
Ивалгын	50	31	85	44
Баргажанай	47	16	92	53
Прибайкалийн	44	40	—	121
Зэдын	42	33	79	68
Сэлэнгын	43	47	86	72
Хурамхаанай	40	23	65	65
Хойто-Байгалай	37	71	85	58
Хяагтын	19	64	86	54
Баунтын	14	16	86	91
Республика бүхыдоо	56	40	84	56

Ивалгын ОПХ-да түрүү хонишод олон юм. Тэдэнэй дундэ Мунхэ Жамбулович Будаевые нэрлэе. Тэрэ Сэсэгма Доржиевна hамгаяаа хонин ажалда 4-дэхи жэлээ хүдэлжэ ябана. Тус коллектив 100 эхэ хонин бүриhөө 145 түл түлжүүлhэн, хонин бүхэнhөө 5,5 килограмм ноohо хайшаhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Ж. Будаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

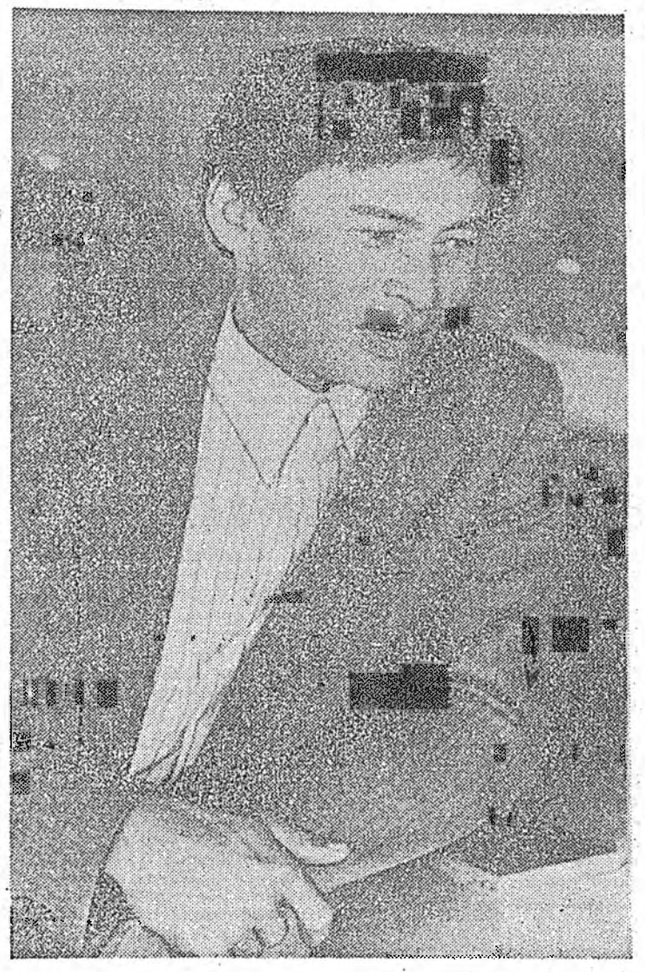

РСФСР-эй Верховно Советдэй Тогтоол

ЭКОНОМИЧЕСКА БАРИСААН ТУШАА ДОГОВОРОЙ ПРОЕКТ ТУХАЙ

Экономическа барисаан тухай договорой проект тухай РСФСР-эй правительствын мэдээсэлые шагнажа зүбшэн хэлсээд, тэрээндэ гар табижа баталалгые түргэдхэхэ зорилгоор РСФСР-эй Верховно Совет иигэжэ **тогтооно:**

1. Договорой проектын хараа шугамые бүхы дээрэнь hайшааха.

2. Договорые баталалгада бэлдэхын тулада РСФСР-эй арадай депутадуудай дундаhаа хүдэлмэриин бүлэг бүридхэхые РСФСР-эй Верховно Советдэй Президиумдэ даалгаха.

3. Договорой проект дээрэ хүдэлхэдөө, удаадахи зүйлнүүдые хүтэлбэри болгохые РСФСР-эй Президентдэ дурадхаха:

— Договор соо тоологдоhон бүхы хэлсээнүүдые, мүн тэрэшэлэн гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай гол ёhонууд тухай хэлсээе Договорто гар табиhан талынхидай баталhан ушарта Договор хүсэндөө орохо гэжэ хараада абаха;

— Эгээл шухала асуудалнуудые шиидхэхэ үедэ республика бүхэн хорихо эрхэтэй байха гэжэ Договорой текст соо хараалха;

— Договорой талаар уялгануудай дүүргэгдээгүй ушарта республиканнуудай харюусалгые гуримшуулhан тусхай хэлсээ баталалгые хараалха;

— «Экономическа барисаанай ёhо гуримууд» гэhэн 9-дэхи бүлэгые үндэhөөрнь заhаха, тус асуудалаар тусхай хэлсээ баталха гээд хараалха;

— республикануудай түбэй банкнуудые хүтэлбэрилхэ талаар этигэмжэ түлөөлэгнүүдые СССР-эй Гүрэнэй банкда демжуулжа болохогүй гэжэ тоолохо;

— банкнуудай холбооной шиидхэбэриие шэнээр хаража үзэхэ ба болоулха талаар банкын дээдын инспекциин этигэмжэ түлөөлэгнүүдые болоулха;

— республикануудта экономическа туhаламжа үзүүлхэ жасануудые ехэнхидээ хоёр талын үндэhэ hуури дээрэ бүридхэхэ.

4. Хэрбээ РСФСР-эй этигэмжэ түлөөлэгнүүдые олгоогүй hаань, хүсэндөө бэйгаа баршэнээр бүридхэгдэжэ байгаа союзна болон республиканууд хоорондын зургаануудай шиидхэбэринүүд дурадхаhан шэнжэтэй байха, РСФСР-эй хуулиин ба гүйсэдхэхы засагай зохихо зургаануудаар хаража үзэгдhэнэй hүүлдэ хүсэндөө орохо гэжэ тогтоохо.

5. Союзна ба республиканууд хоорондын зургаануудай этигэмжэ түлөөлэгнүүдые РСФСР-эй батадхаагүй, тэдэнэй ажал ябуулгада хабаадаха бэшэ hаа, Россин Федераци тэдээндэ мүнгэ hомолхоёо болихо.

6. Договорой хүсэндөө ороторо хугасаада хойшолуулашагүй шэнжэтэй асуудалнуудаар республиканууд хоорондо экономическа хэлсээнүүдые баталха талаар хэмжээнүүдые баталан абаха.

РСФСР-эй Верховно Советдэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Р. И. ХАСБУЛАТОВ.

Москва, РСФСР-эй Советдүүдэй байшан.
1991 оной октябриин 1.

РСФСР-эй Верховно Советдэй Тогтоол

РСФСР-эй ГАЗАР ДЭЭРЭХИ НИИТЭ СОЮЗНА БА РЕСПУБЛИКАНУУД ХООРОНДЫН НИИТЫН ЭМХИНҮҮДЭЙ БА ЖАСАНУУДАЙ ЗӨӨРИ ТУХАЙ

Россида ниитын хүдэлөөе хүгжөөхын тулада эрхэ нухэсэлнүүдые байгуулха зорилгоор, Россин Федерацийн арадуудай аша туhада, республикын бүрин эрхэтэ байлгын экономическа үндэhэ hуурие хангаха тухай РСФСР-эй Хуулие хүтэлбэри болгон, РСФСР-эй Верховно Совет иигэжэ **тогтооно:**

1. Бусад республикануудай гүрэнэй ба ниитын зургаануудай, үгышье hаа нютагай хүтэлбэриин зургаануудай гансал өөрынгөө талаhаа тэдэнэй газар дээрэнь байhан ниитэ союзна гү, али республиканууд хоорондын ниитын эмхинүүдэй, жасануудай зөөриие абаха ушарнуудта РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет РСФСР-эй газар дээрэ оршодог ниитын эмхинүүдэй, жасануудай зөөриие РСФСР-эй Зөөриин талаар гүрэнэй комитедэй мэдэлдэ дамжуулха, тэрэнь РСФСР-эй ниитын зохихо эмхинүүдэй республиканска байгууламжануудай зөөри болгон саашадаа дамжуулагдаха.

2. Иимэ шиидхэбэри абаха үедэ ниитэ союзна ба республиканууд хоорондын эмхинүүдэй, жасануудай (отделениүүдэй гэхэ мэтэ) республиканска байгууламжануудай хуулита эрхэтэй байhан ушарта эмхиие хубаарилха тухай ниитэ союзна гү, али республиканууд хоорондын ниитын эмхинүүдэй, жасын, мүн республиканска ниитын эмхинүүдтэ жасые хубаарилха тухай шиидхэбэри тоогдохогүй гэжэ тогтоохо.

3. Россин Федерациин бүрин эрхэтэ байлгын экономическа үндэhэ hуурие хангаха тухай РСФСР-эй Хуулитай зохилдуулан, РСФСР-эй Арбитражна сүүдүүд ниитэ союзна ба республиканууд хоорондын ниитын эмхинүүдые болоулалгатай гү, али шэнэдхэн эмхидхэлгэтэй холбоотой арсалдаануудые хаража үзэхэ.

4. Тус Тогтоол хүдэлжэ байгаа политическэ партинуудай зөөри тушаа хэрэглэгдэхэгүй, баталан абаhан сагhаа хойшо хүсэндөө орохо, тиихэдээ түс Тогтоолой 1-дэхи ба 2-дохи пунктнуудаар хараалагдаhан дүримүүд тэрэниие баталхын урда тээ тогтоогдоhон хуулиин харилсаануудта хэрэглэгдэхэ.

Советдэй Түрүүлэгшын Р. И. ХАСБУЛАТОВ.

КОМИТЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

Москва (ТАСС). Ороной арадай ажахые шууд сэхээр хүтэлбэрилхэ талаар Комитедэй заседани эхилээ. Намар- үбэлэй hарануудта hалбэринуудые ба хүн зониие түлишөөр, дулаагаар ба электрын эльшэ хүсөөр хангаха, мүн энэ үедэ транспортын хүдэлхэ асуудалнууд заседани дээрэ зубшэн хэлсэгдэнэ. Шухала продукци гаргаха талаар үйлэдбэриин томо-томо предприятинуудые хүдэлгэжэ эхилхэ, далайн транспортаар ашаа зөөхэ тарифуудые гуримшуулха асуудалнууд хаража үзэгдэнэ.

Партийна органуудай зөөриие дамжуулха гуримтай холбоотой асуудал баhал хаража үзэгдэхэ юм.

„Буряад үнэн"-92

ЭГЭЭЛ ЭХИН ГУЛАМТА

Хүлгөөтэй, онсо шэнжэтэй энэ үе сагта ямар хэблэлдэ захил хэхээе бодомжолжо үзөөб. Нэн түрүүлэн «Толон», «Буряад үнэн» hонинуудта захил хэдэгээрээл хэбэб.

Хорёод жэлэй туршада «Буряад үнэнэй» уншагша байhан тула намда түрэл дүтэ болоhон газетэ тухайгаа hанамжануудаа хубаалдаагүйдэм аргагүй байна. Ёhо заншалаа, түүхэ домогоо, үндэhэн хэлээ хүгжөөхэ эгээл эхин гуламта уурхайнь хадаа «Буряад үнэнэй» редакци болоно. Тиимэhээ арадайнгаа hүр hүлдые дээшэнь үргэхэ эрмэлээл, хүсэлтэй хүн бүхэн энэ газетэдээ захил хэхэ уялгатай.

Уламжалан уншагшадай үмэнэ эндэхи журналистнуудай харюусалга үдэрhөө үдэртэ дээшэлхэ ёhотой. Мүнөө үеын хүнэй сэдьхэл бодол, эдэбхи үүсхэл, анхарал өөр тээшээ татахын тула түрэл хэлэн дээрэмнай хэблэгдэн гарадаг номео бүхэнөө онсо hонирхолтой болгохын түлөө оролдохо зэргэтэй. Түрэл арадайнгаа хүби заяан, ерээдүйн байдал тухай hанаагаа зобожо, буряад зоноо хүгжэлтынь шэнэ шатада гаргахые эрмэлээдэг хүнүүдтэ үгэ үгэхэ, тэдэнэй hанамжа, дурадхалнуудые үе-үе болоод лэ толилжо байха гээшэ тон шухала.

Эрдэмтэд, уран зохёолшод, уран зураашад, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, зохёохы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулга тон hонирхолтой. Энэ талаар танай газетын соёлой таhаг ехэ ажал ябуулдаг гэжэ шэнжэлдэгби. Гадна урданайнгаа түүхэ, онсо шалгарhан оюун бэлигтэ хүнүүд тухайгаа үргэнөөр хөөрэбэлтнай, ургажа ябаhан залуу үетэндэ туhатай байха. Хүдөө ажахы, промышленность тухай материалнууд шэнжэлхы гүнзэгы удхатай баймаар. Тэрэ-энэ ажахын түйлаhан амжалта, дутагдалнууд тухай халта-халта дурдаад гараhан материалнуудые эмхидхэхэ бэшэ, харин hалбари бүхэнэй хүгжэлтын шатануудта түсхай сэгнэлтэ үгтэхэ, дутагдалhаа гараха замууд тодорхойлогдохо зэргэтэй.

Хуушан монгол хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд газетын дугаарнуудта үргэлжэлүүлэгдэбэл, ехэл hайн hэн. Ушарынь хадаа манай анханай шудалжа ябаhан үзэг бэшэг ха юм. Хуушан монгол үзэг бэшэг дээрэ манай түрэл арадай оюун бэлигтэ зохёолнууд, түүхэ намтартаймнай холбоотой тэмдэглэлнүүд толилогдоhон байдаг. Энэ баялигаа, хуушан хэлэ бэшэгээ дахяад hэргээхэ, шудалха ёhотойбди.

Минии hанахада, урдандаа, hая болотор орон дотор боложо байhан hонинуудые, парти, правительствын ажалгбуулгада зорюулгдаhан материалнуудые хэтэрмэ ехээр хэблэдэг байгаа. Түбэй бусад хэблэлнүүдтэ толилогдодог эдэ материалнуудай оршуулагдаад, хожомдожо хэблэгдэхэдэ нь, хэншье анхаржа уншадаггүй. Тиимэhээ газетын дүрбэдэхи нюурта хэблэгдэhэн материалнуудые хүнүүд илангаяа hонирхон уншадаг хэбэртэй. Харин дүрбэдэхи нюурта гол түлэб соёлой, спортын hонин, урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод тухай мэдээсэлнүүд хэблэгдэдэг гээшэ. Уншагшадай анхарал өөр тээшэ татаха талаар манай Ага нютагай «Толон» газетэ олондо жэшээ боломоор гэжэ hанадагби.

hаяшагай «Буряад үнэн» hониной Бүгэдэ буряадуудай соёлой эблэлэй орган болоhониинь ехэл hайшаалтай байна. Тиимэhээ үе-үе болоод лэ хүршэ хоёр округhоо мэдээсэлнүүдые толилжо байбал, олондо hонирхолтой байхань дамжаггүй. Тиимэhээ Улаан-Үдэдэ, бүхы Буряад орондо Буряадай хоёр автономито округhоо урган гарагшад олон ха юм. Эдэнэр танай хэблэл уншажа, нютаг нютагайнгаа hонинтой танилсаха аргатай.

Манай Агада «Буряад үнэнэй» түсхай корреспондент ажалладаг гээшэ ааб даа. Харин Усть-Ордада иимэ түшаалтай хүнэй hаядаа бии болобол, hайн. hэн. Гадна Үбэр-Монголой, Монголой Арадай Республикын hониннуудые урда мэтэ толилжо байбал, шухала гээшэ. Юрэнхыдөө сэдьхэлдэм дүтэ түрэл газетэдээ хандаха гэhэн хүсэлни иимэрхүү байна. Эсэстээ 70 жэлэйнгээ дабаан дээрэ гарахаяа ябаhан хэблэлдээ, тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэдэй зохёохы ажалдань амжалта хүсэнэб.

Н. РИНЧИНОВ.

Ага тосхон.

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД! 1992 ондо манай газетын хуудаhануудта Бурхан багшын, Богдо Зонхобын намтарнуудые уншахат.

ШЭНЭЭР hУНГАГДАБА

Дайнай, ажалай болон СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудай Буряадай республиканска советдэй тоосоото-hунгалтын конференци болобо. Хоёрдохи конференциин делегадууд үнгэрhэн жэлэй туршада ветерануудай советдэй, тэрэнэй президиумэй хэhэн хүдэлмэриин тоосоое шагнаhан, элидхэл тушаа хамтадаа 15 делегат үгэ хэлэhэн байна.

Дайнай, ажалай болон СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ветерануудай Буряадай республиканска советдэй гэшүүдээр 71 хүн hунгагдаа. Советдэй түрүүлэгшээр М-Ж. Ц. Гармаев hунгагдаба. Нүхэр Гармаев урда тээнь тус Советдэй түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлhэн юм.

Манай корр.

ГЭГЭЭТЭЙН ДАСАН АРАМНАЙЛАГДАХАНЬ

Орэн соомнай боложо үнгэрhэн hүрөөтэ зэбүүн ябуулгануудhаа уламжалан, табяад гаран жэлэй саана хаагдаhан дасан, дугангууд хаа хаанагүй дахинаа hэргээгдэжэ, нээгдэжэ байна. Тэрэ тоодо манай Зэдын районой Гэгээтэйн дасан нютаг зонойнгоо оролдолгоор дахинаа шэнээр баригдажа, БАЙГША ОНОЙ ОКТЯБРИИН 18-да ҮГЛЕӨНЭЙ 8 САГТА АРАМНАЙЛАГДАХАНЬ.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Элинсэг хулинсагhаа уг гарбалайнгаа сахижа ябаhан гурим, заншал хүндэлэгшэд!

Нигүүлэсхы hайхан сэдьхэл улад зондоо түхөөн байдаг үндэhэн соёлойнгоо гуламта болохо Гэгээтэйнгээ дасанда ерэжэ, баяр ёhололдонь хабаадахыетнай уринабди.

ДАСАНАЙ ЭДЭБХИТЭДЭЙ БҮЛЭГ.

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй V сессиие угтуулан

РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДТА БА ҺУНГАГШАДТА НЭЭМЭЛ БЭШЭГ

Буряадай ССР-эй Верховно Соведтэ боложо байһан һүүлэй үеын хэрэгүүдээр бидэ дураа гутанхайбди.

Үнэн сэхые гэршэлхын тула Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ бэшэ сесси тухай (августын 26-да үнгэрөө һэн) дахин һануулха хүсэлтэйбди. Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ С. Н. Булдаевай элидхэлые, мүн Совминай Түрүүлэгшэ В. Б. Сагановай хэһэн мэдээсэлые зүбшэн хэлсэлгэ эртээнһээ бэлдэгдэнэн сценариин ёһоор үнгэрөө. Тэрэнэй гол зорилгонь эдэ хүтэлбэрилэгшэдые ябабашье гэмнэхэ гэһэн бодолтой байгаа. Олон депутадууд энэ асуудалые һайнаар шэнжэлхэ, бодожо үзэхэ гэжэ оролдоогүй. Юрэл элдэб янзын «нэрэ» үгөөд, хүтэлбэрилэгшэдые тушаалһаань буулгажа, бидэнэр лэ демократиие хамгаалагшад гээшэбди гэжэ бэеэ харуулхые хүсэһэн байна.

Иигэжэ олонхи дуугаар Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын тушаалһаа С. Н. Булдаев буулгадаа. Харин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Сагановай ябуулгые зүбшэн хэлсэлгээр асуудал дүүрээ. Тиихэдэ С. Н. Булдаев тушаа буруу тогтоол абтаа гэжэ бидэ тоолонобди. Юуб гэхэдэ, республикымнай хүтэлбэрилэгшэд августын 18—21-нэй үдэрнүүдтэ Союзна хэлсээ баталха хэрэгээр, мүн үнаһай үеэй хойшолонгуудые усадхаха тухай асуудалаар Москва хото ошоһон байгаа ха юм.

Зүгөөр нүгөө талаһаа республикын Верховно Соведэй Президиумэй, тэрэнэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. В. Саржанай тэдэ үдэрнүүдтэ хэһэн ябуулга тон ойлгосогүй байна. Манай һанахада, Верховно Соведэй сессиин урда нэн түрүүн тэрэнэй Президиум ба нэгэдэхи орлогшо В. В. Саржан хэрюусаха ёһотой байгаа.

Нэгэдэхээр, С. Н. Булдаевай бэ В. Б. Сагановай республикаһаа холо командировкодо байхадань, нүхэр В. В. Саржан гол толгойлогшо байһан байна. Москватай ходол барисаатай байхаһаа гадна РСФСР-эй правительствын зарим хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, зүбшэжэ байгаа ха юм. Мүн РСФСР-эй Президентын тэрэ үеын хараа шэглэлые һайн мэдэжэ байһан болоно. Гэхэ зуура августын 19—20-до Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй онсо сессиие саг эуура зарлаха тухай ямаршье хэмжээ абаагүй. Үнгэрхэдөө, нүхэр Саржан Республикын Телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. С. Баиновай дурадхабашье, радио болон телевиденеэр үгэ хэлэхээ арсаһан байна.

Россин Президент Б. Н. Ельцинэй, Совминай Түрүүлэгшэ И. С. Силаевай, Верховно Соведэй Түрүүлэгшын үялые дүүргэгшэ Р. И. Хасбулатовай РСФСР-эй эрхэтэдтэ хандаһан Хандалга дотор ГКЧП-гэй Конституцида эсэргүү үйлэ хэрэгүүдые тон тодоор буруушааһан, тэдэниие «Конституцида харша урбалта» гэжэ нэрлэһэн тэрэнэй тогтоолнуудые РСФСР-эй дэбисхэр дээрэ хориһон байбашье, нүхэр В. В. Саржан, Верховно Соведэй Президиум ямаршье шиидхэбэри абаагүй, ябуулга хээгүй байха юм.

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Президиум республикын эрхэтэдтэ хандаһан Хандалга соогоо тоб гэмэ тодо хараа шэглэлээ харуулаагүй, юрэнхы үгэнүүдээр дүүргэһэн байна.

В. В. Саржанай хоёр тээшээ хараатай байһыень иимэ баримта гэршэлнэ. «Бурятия» газетэдэ Россин Президент Б. Н. Ельцинэй хандалгын хажуугаар ГКЧП-гэй хандалгын нэгэн доро гарахыень зүбшөөһэн болоно бшуу. Харин «Правда Бурятии» газетын августын 21-нэй номерто республикын Верховно Соведэй Президиумэй августын 20-ной хандэлга, мүн ГКЧП-гэй мэдүүлгэ толилогдоо һэн.

В. В. Саржанай иимэ ябуулга, манай һанамжаар, юу харуулааб гэхэдэ, тэрэ хадаа партийно-политическэ зиндаатанай, зонхилолго-захиралгын системын түлөөлэгшэ болоно. Бүхы тушаалнуудые эзэлжэ байхадаа, тэрэ иимэ хараа шугам ходол ябуулаа. Тиихэдээ партиин политикые гүйсэдхэнэб гэжэ тоолодог байгаа.

Үшөө дахин энэ баримтые юун гэршэлээб гэхэдэ, хамаг юумэнэй дүүрэһэн хойно Верховно Соведэй сесси дээрэ августын 26-да партиһаа гарабаб гэһэн мэдүүлгэ хээ һэмнай. Хэрбээ ГКЧП-гэй илалта туйлабал, Саржан хатуу зоригтой коммунист гээшэб гэжэ бэеэ харуулха байһандань, һэжэг турэнэгүй.

Хоёрдохёор, сессиин болоһоор 4 хоног үнгэрөөд байхада, августын 30-да Верховно Соведэй Президиум хоёрдохёо баһал ээлжээтэ бэшэ сесси үнгэргэхэ тухай тогтоол абаа һэн. Арадай депутадууд, эдэбхитэдэй бүлэг, мүн республикын үргэн олониитэ урдахи сессиин дүнгүүдээр ханаагүй байһаная мэдүүлнэ гэжэ шалтаг баряа ха юм. Энэнь «Бурятия» газетын сентябриин 4-нэй номерто үгтэһэн В. В. Саржанай үгэ соо хэлэгдэнхэй.

Мүнөө ямар зорилготойгоор эдэбхитэдэй бүлэг бии болгогдоо һэм гэжэ бултанда ойлгосотой болонхой. Тэрэ бүлэг республикын хүтэлбэрилэгшэдые нүхэр С. Н. Булдаевые, В. Б. Сагановые болон бусадые үялгаһаань сүлөөлхэ, ГКЧП-гэй үйлэ хэрэгүүдтэ хабаатай гэжэ гэмнэхэ бодолтой байһан гэсэ.

Арадай депутадууд сессиин дүнгөөр ханаагүй гэһэн В. В. Саржанай үгые юун гэжэ ойлголтойб? Депутадууд өөһэдөө ехэнхи дуугаар августын 26-да шиидхэбэри абаһан ха юм. Тиихэдэ үргэн олониитэ баһал ханаагүй болоно гү? Тиин гэһээ «Бурятия» газетын сентябриин 3-най номерто үгтэһэн «Республикын Верховно Соведэй ээлжээтэ бэшэ сессидэ Хандалгада» гар табиһан республиканска олон тоото эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, совхозуудай директорнууд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, мүн олон һунгагшад правительствада этигэмжэ үзүүлһэн байна бшуу.

Эндэһээ тобшолол хэхээр болоно. Бүхы ябуулганууд В. В. Саржан түрүүтэй Верховно Соведэй Президиумэй эдэбхи үүсхэлээр үнгэргэгдэжэ байна бэшэ гү?

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй сессиие (августын 26-да) хүтэлбэрилгэ бидэнэй дурые гутаагаа. Илангаяа Буряадай ССР-эй арадай депутат Л. В. Потаповта бүдүүлигээр, хайша хэрэгээр сессиие ябуулжа байһан В. В. Саржанай зүгөөс хандалга ехэл аягүй байгаа һэн.

КПСС-эй обкомдо (рескомдо) секретаряар худэлжэ байхадаа, нүхэр Саржан ёһотойл захиралга-зонхилолгын маягтай байһан юм. Түрүүн захиргааша директорэй, удаань тон лэ парткрадай зан аашые олон хүтэлбэрилэгшэд өөр дээрээ үзэһэн гээшэ. Тэрээнтэй ямар нэгэл асуудал зүбшэхэ, ойлголсохо гээшэ ехэл хүндэ байһан юм. Мүнөө демократуудай туг доро ондоо захиргаашадта орожо ябаһыень харанебди. Иимэ үйлэ хэрэгүүдэй һүүлээр нүхэр В. В. Саржан тухай һанамжа һунгагшадай дунда ехээр уная.

Иимэрхүү элдэб ааша гаргадаг хүн арадай депутат байха ёһогүй. Верховно Соведэй хүтэлбэридэ оролсохо гү, али нэгэдэхи орлогшо байха эргэгүй гэжэ бидэ тоолонобди. Нүхэр В. В. Саржан тушаалһаа бууха ёһотой. Арадай олон депутадууд һунгагшадайнгаа урда хүндэгүй боложо байна.

Мүнөө үедэ бидэнэр үйлэдбэри дээрээ эмхи гуримтайгаар худэлхэ ёһотойбди. Ехэнхи сагаа политикада барахагүй, урда урдаһаа зүрилдөө эмхидхэхэ ёһогүй гээшэбди. Элдэб янзын туршалганууд даар арадная нилээн «саданхай». Энэ мүнөө болотороо ойлгогдоногүй гээшэ гү? Арад зоной тэсэбэри эсэстээ хүрэхөор болоо...

Бидэнэр республиканска ехэнхи эмхинүүдэй болон агропромсоюзай хүтэлбэрилэгшэдэй Верховно Соведэй ээлжээтэ бэшэ сессидэ хандаһан хандалгые гүйсэд дүүрэн дэмжэнэбди. Сесси дээрэ депутадууд Д. Ц. Будаев, Г. М. Корнаков, Д. Б. Рыбдылов, В. В. Москаленко, О. П. Дунаева гэгшэд ехэ зүбөөр үгэ хэлээ гэжэ тоолонобди.

Баһа нэгэ иимэ баримта анхарангүй гаража болохогүй. Л. В. Потапов В. Б. Саганов хоёр хүтэлбэрилэгшэднай ондоо союзна республикада, мүн хилын саана ажаллажа байһаная республикын олон тоото ажалша коллективүүдэй үрялаар һөөргөө бусажа ерээд хүдэлжэ байна ха юм.

Нүхэд Л. В. Потапов В. Б. Саганов хоёр таарамжатай хэмжээнүүдые абажа, республикынгаа экономикые һайжаруулха, социальна талаар шэхардуу байдал һуларуулха зорилготойгоор яһала оролдолго гаргана.

Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшые һунгалгын бэлэдхэлэй үедэ хэдэн кандидадууд нэрлэгдэбэ. Тэдэнэй тоодо М. Д. Ангархаев, Н. Н. Найданов, Л. В. Потапов, Л. Д. Турбянов, Г. К. Языков гэгшэд оролсоно.

Бидэ эдэ кандидадуудай дундаһаа Л. В. Потаповай, мүн арадай депутат Д. Ц. Будаевай кандидатурые дэмжэнэбди. Зүгөөр нүхэр Будаев сентябриин 4-дэ болоһон ээлжээтэ бэшэ сесси дээрэ өөрөө арсаһан байна. Мүнөө олон депутадууд тэрэниие дахин нэрлэнэ. Нүхэр Будаев дуршэлтэй болоһон ажахын хүтэлбэрилэгшэ республикаяа һайн мэдэдэг, худөө ажахытай, промышленна предприятинуудтай, барилгын эмхинүүдтэй нягта холбоотой.

Манай һанамжаар, нүхэд Д. Ц. Будаев гү, али Л. В. Потапов хоёрой хэниншье Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын тушаалда дэбжүүлэгдэбэл, ехэ юумэ хэхэ аргатай.

Коммунист гү, али демократ гү, хэншье һаа, тэрэнэй гражданска хараа шугам обществын шэнэлэлгэтэй тааралдаха зэргэтэй. Энэ ёһо тон шухала болонхой. Арадай депутадууд, ажалша коллективүүд манай табиһан асуудалаар өөһэдынгөө һанамжануудые хэлэхэ аабза гэжэ найданабди.

Бүхы шатын Соведүүдэй арадай депутадуудта, ажалша коллективүүдтэ, ниитын эмхинүүдтэ мүнөөнэй байдалые хараада абажа, манай хараа бодолнуудые дэмжэлсыт гэжэ ханданабди.

Ц. ДАШИБАЛОВ, «Бурятлесторг» ассоциациин генеральна директор; Б. ДОРЖИЕВ, «Бурятлесторг» ассоциациин генеральна директорэй орлогшо; Ц. ОЧИРОВ, ажалай ба дайнай ветеран; З. БАЛЬЖИНИМАЕВ, ажалай ба дайнай ветеран; А. САЙКО, үйлэдбэриин «Бурятагроспецдорстрой» нэгэдэлэй начальник; Л. ОКЛАДНИКОВА, «Бурятлесторг» ассоциациин генеральна директорэй орлогшо; Д. ОЧИРОВ, БГПИ-гэй доцент, философиин эрдэмэй кандидат; Ц. ЦЫБИКЖАПОВ, Буряадай коммерческэ түбэй генеральна директор; В. ЦЫДЕНОВ, «Бурятлестоппром» нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо; О. ЧЕРНИГОВСКАЯ, ажалай ветеран, Буряадай ССР-эй худалдаа наймаанай габьяата худэлмэрилэгшэ.

(Статьягай түлөө гонорарые газетын счедто оруулхыетнай хүсэнэбди).

РАЙОНОЙ ГАЗЕТЭНҮ

ҺУРАГШАДГҮЙГӨӨР ГАР

Таряа хуряалгын үедэ тоог дээрэ халуун хаһа эхилдэг гээшэ. Тиихэдэ олонхи ажахынуудай үбһэн болон хартаабха малталгаяа үшөө хүсэд дүүргээгүй дээрэһээ энэ үедэ худэлмэришэд хаанашье дуталдадаг ааб даа.

Тиимэһээ Хяагтын һурагшад болон студентнэрэй дүтынгоо ажахыда туһалалга заншал болонхой. Һаяар трактористнууд, шофернүүд, комбайнернүүд болохоёо байһан 34-дэхи СПТУ-гай курсантнуудые нэрлэмээр.

Мастер Юрий Алексеевич Колодиной хүтэлбэрилдэг гурбадахи курсынхид сентябрь һарада Ехэ-Нугын совхоздо худэлмэрилөө. Совхозой худэлмэришэдтэй суг 125 гектар талмайн хартаабха хуряагаа. Тиихэдэ СПТУ-гайхид өөһэдынгөө хартаабха хуряадаг комбайнтай, трактортай, ГАЗ-53 тухэлэй автомашинатай ерээ юм.

Зариманиинь Анхалюун гэжэ газарта тяряа хуряалгадашье туһалаа.

Хартаабха хуряалгада бултаһайн худэлөө, гэбэшье Сергей Сабодаш, Алексей Посохов, һээ).

БРИГАДИРАЙ ГАБЬЯА

Хүрбын леспромхозой Г. Г. Ведерниковэй хүтэлбэрилдэг модо бэлэдхэгшэдэй томодхогдоһон бригада хахад жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ. 6 һарын туршада 35 мянган кубометр бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, 37 мянгачда хүргөө.

Тээгдэ госхонһоо 55 модоной газарта оршодог Бага-Хүрбэ гэжэ газарта бригадань 3 звено болон хубааржа худэлдэг.

50 мянган к бэлэдхэхэ жэлэй бригадын комс лан дүүргэхэ зо

Эндэ бригадр оргиевич Веде бэшэ габьяа б най 11 жэлдэ ө хыда худэлиэ лахаһаа гадна, худэлмэрие эмхидхэдэг ю

(«Удинская м

УРДЫНХИЙАА БАГААР БЭЛЭДХЭГДЭ

Үндэр ургасын түлөө тэмсэл муу бэшээр эхилэнхэй. Октябриин 3-най мэдээгээр, Саянай совхоздо 818 гектар сэхэ комбайнаар хадагдажа, баллагдаһан 896 гектар таряан хуряагдажа, 21 мянган центнер ороһон тоогто ооонхой.

Ажахын ахамад агрономой хэлэһэнэй ёһоор, Жэмһэгэй Г. Ж. Жамняновай хүтэлбэрилдэг тракторна-таряан ажалай бригадынхид эгээл үндэр ургаса хуряана. Гектарһаа дунда эзргээр 14 центнер шэниисэ, обёос гарана.

Тарянайнгаа гүйсэд хуряагдажа үрдигдөөгүй байбашье ерэхэ жэлэйнгээ ургасын түлөө 951 гектар намарай паар хахалагдаһхай.

Хартаабхын ургаса тиимэ

ТАРЯА ХАДАЛГАЯА ДҮҮРГЭБЭ

«Комсомольскийй» совхозойхид сентябриин 30-да таряа хадалгаяа дүүргэбэ. Таряагаа амяарлан хуряаһанай ашаар 1830 тонно ороһон тоогто оруулагданхай.

«Улаан-Туяа» колхозойхид һүүлшынгээ гектарнуудые хадажа байна.

БАРАГ ДҮНТЭЙ

Зунаймнайшье хаһа үнгэршэбэ. Эгээл энээхэн үедэ дүй дуршэлтэй малшад хараһан малайнгаа шадал шандаһыень шангаажа, таргалуулха, тобиржуулые оролдодог. Тиигэжэ шадабал, үбһэ хулһаар ехээр дутаагүй һаа, үбэлөөшье ядуургүй үнгэргэдэг гээшэ.

Хорин совхозой Аланай отделениин малшад һайн мэдэхэ тула зун намарай зулгы һайхан хаһые шадаал һаа ехэ ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхые оролдодог, оролдоһондоо хүрэмэ үрэ дүн туйлажа шадаг юм.

Эндэхи мал адуулагшад үхэрнүүдэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхын 700—800 граммаар ямаа Жэшээнь, 163 то до мал харуу Горхондо зуг Базарович Рин бүри, иимэрүү

Норжима Д доржо Жамбал һан 4 центнер шэ шэгнүүртэй гүрэндэ тушаа сэгма Ринчино адуулга һайн тэмдэглэмээр.

Мүнөө отделе жэхэ малнуудн гээ. Бэшэ мал тушаагаад, мүн түл туганнуудн шад абаа.

ТАРЯА ХУРЯАЛГАЯ ҮШӨӨ ХҮСЭД ДҮҮРГЭЭГҮЙ ДЭЭРЭҺЭЭ ЭНЭ ҮЕДЭ ХУДЭЛМЭРИШЭД ХААНАШЬЕ ДУТАЛДАДАГ ААБ ДАА

Тиимэһээ Хяагтын һурагшад болон студентнэрэй дүтынгоо ажахыда туһалалга заншал болонхой. Һаяар трактористнууд, шофернүүд, комбайнернүүд болохоёо байһан 34-дэхи СПТУ-гай курсантнуудые нэрлэмээр.

Мастер Юрий Алексеевич Колодиной хүтэлбэрилдэг гурбадахи курсынхид сентябрь һарада Ехэ-Нугын совхоздо худэлмэрилөө. Совхозой худэлмэришэдтэй суг 125 гектар талмайн хартаабха хуряагаа. Тиихэдэ СПТУ-гайхид өөһэдынгөө хартаабха хуряадаг комбайнтай, трактортай, ГАЗ-53 тухэлэй автомашинатай ерээ юм.

Зариманиинь Анхалюун гэжэ газарта тяряа хуряалгадашье туһалаа.

Хартаабха хуряалгада бултаһайн худэлөө, гэбэшье Сергей Сабодаш, Алексей Посохов, Балуев ганша долго гаргаг илгарба.

Рэнжуровай хоздо БАМ аа таабха бүлэг б лоон хоногоо гөнө.

Ондоошье дуудта худэлмэ хоол болон го да гараха х

Түлэг ажалм һурагшад, студ һалсуулжа, бо ургасаяа ху һайн. Зүгөөр най һурагшад ень удааруулм үнэгүй сэнгээ даг.

Колхозойхид дой худэлэ хара ажалыень тээлсэжэ үгэ мынь арсадаа жа байхагүй то түлбэриин асуу рахаар саг ер

(«Лениниское

ҮРДЫНХИЙАА БАГААР БЭЛЭДХЭГДЭ

Үндэр ургасын түлөө тэмсэл муу бэшээр эхилэнхэй. Октябриин 3-най мэдээгээр, Саянай совхоздо 818 гектар сэхэ комбайнаар хадагдажа, баллагдаһан 896 гектар таряан хуряагдажа, 21 мянган центнер ороһон тоогто ооонхой.

Ажахын ахамад агрономой хэлэһэнэй ёһоор, Жэмһэгэй Г. Ж. Жамняновай хүтэлбэрилдэг тракторна-таряан ажалай бригадынхид эгээл үндэр ургаса хуряана. Гектарһаа дунда эзргээр 14 центнер шэниисэ, обёос гарана.

Тарянайнгаа гүйсэд хуряагдажа үрдигдөөгүй байбашье ерэхэ жэлэйнгээ ургасын түлөө 951 гектар намарай паар хахалагдаһхай.

Хартаабхын ургаса тиимэ

ТАРЯА ХАДАЛГАЯА ДҮҮРГЭБЭ

«Комсомольскийй» совхозойхид сентябриин 30-да таряа хадалгаяа дүүргэбэ. Таряагаа амяарлан хуряаһанай ашаар 1830 тонно ороһон тоогто оруулагданхай.

«Улаан-Туяа» колхозойхид һүүлшынгээ гектарнуудые хадажа байна.

БАРАГ ДҮНТЭЙ

Зунаймнайшье хаһа үнгэршэбэ. Эгээл энээхэн үедэ дүй дуршэлтэй малшад хараһан малайнгаа шадал шандаһыень шангаажа, таргалуулха, тобиржуулые оролдодог. Тиигэжэ шадабал, үбһэ хулһаар ехээр дутаагүй һаа, үбэлөөшье ядуургүй үнгэргэдэг гээшэ.

Хорин совхозой Аланай отделениин малшад һайн мэдэхэ тула зун намарай зулгы һайхан хаһые шадаал һаа ехэ ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхые оролдодог, оролдоһондоо хүрэмэ үрэ дүн туйлажа шадаг юм.

Эндэхи мал адуулагшад үхэрнүүдэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхын 700—800 граммаар ямаа Жэшээнь, 163 то до мал харуу Горхондо зуг Базарович Рин бүри, иимэрүү

Норжима Д доржо Жамбал һан 4 центнер шэ шэгнүүртэй гүрэндэ тушаа сэгма Ринчино адуулга һайн тэмдэглэмээр.

Мүнөө отделе жэхэ малнуудн гээ. Бэшэ мал тушаагаад, мүн түл туганнуудн шад абаа.

БУЛАД ГУУРҺЫЕМНИ ХУРСАДХАҺАН «БУРЯАД ҮНЭН» ҺОНИМНИ

(Дурдалгануд)

Һэн. Би зургаадахи класста Һуража ябааб. Нэгэтэ хэшээлэй заб-Һарта томо хэдэн хүбүүд намайе олобо.

— Ши хүбүүн, юумэ бэшэдэг гүш даа?—гэжэ буржад гэһэн үһэтэй эантагар томо хүбүүниинь Һамһаа асууба. Һүүлдэ мэдэхэдэмни, тэрэ хүбүүмни Чимит Дәрибазарон болоо Һэн.

Би эшэнэндээ, юушье хэлэжэ шадабагүйб. Тиихэдэнь нүгөөдэ хүбүүниинь иигэжэ дурадхаба:

— Ши бэшэһэн шүлэгүүдтэй Һаа, маанадта асараарайш. Бадмажап Өндунович багшамнай шэнэ кружок эмхидхэбэ. Ханын газетэ гаргаха гэжэ хэлсээбди. Һайн-Һайн шүлэгүүдыень. «Үнэндэ» эльгээхэбди.

Энэ баһал зантагар томо хүбүүниинь Александр Жамбалдоржиев болошобо.

Тиигэжэ 1952 ондо Хэжэнгын дүнда Һургуулида уран зохёолой нэгэдэл бии болоһон юм. Тэрэ нэгэдэлдэ хабаадагшад Александр Жамбалдоржиев, Чимит Дарибазарон, Чингис Батомункуев, Цырендаша Базарсадуев, Сультим Цыбжитов, Гушабал Даржаев, Владимир Доржибушаев, Пунсокбал Жалсанов болон бусад байгаа. «Зүрхэнэй дуунууд» гэжэ нэрэтэй ханын газетэ гаргажа эхилбэ. Һурагшадай бэшэһэн шүлэгүүд, бишыхан рассказууд, баснинууд, үльгэр онтохонууд тэрэ газетэдэ гаргадаг болоо Һэн. Мүнөө Һананагүйб, олон лэ газетэ гаргаһан байхабди. Чингис Батомункуевнай ехэ зураааша Һэн хойноо тэрэ газетыемнай уран гоёор шэмэглэдэг байгаа.

Энэн тухай юундэ хөөрэнэбши гэхэдэ, тэрэл коружкнэгэдэл дээрээ буряад уран зохёол тухай хэлсэхэбди, «Буряад-Монголой үнэндэ» юу бэшэхээ түсэблэхэбди, өөһэдынгөө шүлэг, рассказуудые уншахабди.

Шүлэг яажа бэшэхэ тухай хөөрэлдөөн ходол гараха. Тиихэдэмнай Александр Жамбалдоржиев ехэл томо поэт болоһон янзатай, дорюун бардамаар иигэжэ мэдүүлхэ:

— «Үнэндэ» гараһан. Шүлэгүүдые уншагты. Тэдэниие Һажаагаад бэшээ Һаатнай, нэгэл юумэн бүтэхэ.

„Тиигээд бидэнэр, «Буряад-Монголой үнэндэ» юу бэшэхэ байһан тухайгаа хэлсэбэбди. Александр Жамбалдоржиев, Цырендаша Базарсадуев гэгшэднай «Үнэндэ» олон материал гаргуулһан байгаа. Тиигээд тэдэнэрнай тоо баримта, материал яажа суглуулха тухай маанадтаа хөөрэжэ үгэхэ. Бидэнэрынь тэдэнэз томо журналистнууд болоһон хүнүүд гэжэ тоолонохой, нэгэшье үгыень алдаг үй шагнахабди.

Цырендаша Базарсадуев яһала нэтэрүү юм Һэн. Почто ошожо, ниишэ тиишэнь, илангаяа Чисаана руу хонходоод, колхозуудай правлениинхиндые мүшхөөд, добросолоод, эл-дэб материал абаха. Тэрэнээ аятай зохидоор бичээд. «Үнэндэ» эльгээхэ. 1952—55 онуудай «Буряад-Монголой үнэн» газетын дансануудые ирежа хараа Һаатнай, «Ц. Базарсадуев» гэһэн гар табилгатай, Хэжэнгэһээ эльгээгдэһэн «корреспонденциүүд олоор толилоотой байха. Тиигэжэ Цырендаша Базарсадуев «Буряад-Монголой үнэнэй» эдэбхитэй худөө бэшэгшэнь болоһон юм.

Зургаадахи класста Һуража байһан би тэдэ томо хүбүүдһээ дутахагүй гэжэ баһал газетэдэ юумэ бэшэжэ эхилбэб. «Хэжэнгын колхозник» гэжэ аймагай газетэдэ заметкэ бэшээд, тэрэнээ оруулжа үгэхэеэ сагаагаар эшэбэб. Тиихээр тэрэмни хүүшаршоо Һааб даа.

Миник Һурадаг Хэжэнгын дүнда Һургуулида, шэнэ корпус соонь спортивна зал нээгдэбэ гээшэ.

«Спортын залтай болобо» Һайсал хараашалдаг болобоб. Һара үлүүтэй саг үнгэрбэ. Нэгэтэ Пунсокбал Жалсанов «Буряад-Монголой үнэниие» баринхай, хэшээлэй забһарта намда гүйжэ ерэбэ:

— Энээниие ши бэшээ гүш? — гэжэ тэрэмни эбдүүсэн арбаад-хорёод мүртэй мэдээсэлэй толилоодоод байһые намда хэлүүлба.

Би гэдэнээ хаха баярлабаб. Түрүүшын «хараасгай»... Намайе хүхеэһэн тэрэ мэдээсэлһээ хойшо бишье ехэ урмашаһан хүн заметкэ-тэмдэглэл, мэдээсэлнүүдые дээрэ дээрэһээнь бэшэжэ ороо Һэм. Тэдэнэйм олонхинь толилогдохогүй. «Танай корреспонденци соо баримтанууд тон хомор байна. Тиимэһээ газетэдэ толилжо шадахагүй байнабди. Һургуулидаа Һайнаар Һурагты. Ажалшадай бэшэгүүдэй таһагые даагша С. Бардамова» гэһэн бэшэгүүдые яһалал абагша Һэм. Тээд би зоригоо мохонгүй, газетэдэ бэшэһэн лэ зандаа ябааб. Тииһээр корреспонденциүүдни газетэдэ толилогдодог болошобо. Хэбэрынь, мэдээсэл, информаци бэшэлгын нэгэ маяг, онол аргыень олоһон байгаа хаб.

Нэгэтэ Һургуулиин директор Петр Модонович Борголов намайе дуудаба. Директорэй кабинет руу айһаар, шэшэрээр оробоб. Яахань гээшэб?

Нюдэндөө шэлтэй Борголов директор намайе хүлһөөм тархи хүрэтэрни шэнжэлэн хараад:

— Шамайе корреспондент болоо гэжэ дуулааб. «Үнэндэ» юумэ бэшээд һаланагүй гэжэ хэлсэнэ. Номоо үзэнгүй, газетэдэ юумэ бэшэхэшни хайшаа юм?— гэжэ асууба.

Айшаһан би юушье хэлэжэ шадабагүйб. Тиихэдэм Петр Модонович телефоноо үргэжэ:

— «Үнэндэ» гараһан. Шүлэгүүдые уншагты. Тэдэниие Һажаагаад бэшээ Һаатнай, нэгэл юумэн бүтэхэ.

„Тиигээд бидэнэр, «Буряад-Монголой үнэндэ» юу бэшэхэ байһан тухайгаа хэлсэбэбди. Александр Жамбалдоржиев, Цырендаша Базарсадуев гэгшэднай «Үнэндэ» олон материал гаргуулһан байгаа. Тиигээд тэдэнэрнай тоо баримта, материал яажа суглуулха тухай маанадтаа хөөрэжэ үгэхэ. Бидэнэрынь тэдэнэз томо журналистнууд болоһон хүнүүд гэжэ тоолонохой, нэгэшье үгыень алдаг үй шагнахабди.

Цырендаша Базарсадуев яһала нэтэрүү юм Һэн. Почто ошожо, ниишэ тиишэнь, илангаяа Чисаана руу хонходоод, колхозуудай правлениинхиндые мүшхөөд, добросолоод, эл-дэб материал абаха. Тэрэнээ аятай зохидоор бичээд. «Үнэндэ» эльгээхэ. 1952—55 онуудай «Буряад-Монголой үнэн» газетын дансануудые ирежа хараа Һаатнай, «Ц. Базарсадуев» гэһэн гар табилгатай, Хэжэнгэһээ эльгээгдэһэн «корреспонденциүүд олоор толилоотой байха. Тиигэжэ Цырендаша Базарсадуев «Буряад-Монголой үнэнэй» эдэбхитэй худөө бэшэгшэнь болоһон юм.

— Юун «Үнэн»... Үмдөө хүсэд татажа шадахагүй аад, юумэ бэшэжэ байжа гүйхэ. Зай, яба саашаа, «корреспондент!»— гэжэ Борголов намайе намнаба.

«Буряад-Монголой үнэнэй» эдэбхитэй худөө бэшэгшэ болоһон ушарни иимэл юм даа.

ТҮРҮҮШЫН ШҮЛЭГ

«БУРЯАД-МОНГОЛОЙ үнэндөө» элдэб юумэ бэшэһэн зандаа Һэм. Тиигээд хажуугаарнь шүлэг бэшэжэ туршахаб.

Манай Һургуулиин буряад хэлэнэй, литературын багша Бадмажаб Өндуновичай Өндуновичай нэгэтэ маанадаа суглуулба:

— Мүнөө удэшэ Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениин харюусалгата секретарь, уран зохёолшо Дамдинжапов ерэхэнь. Шүлэгүүдээ сэбэрээр буулгаад асараарайт.

Удэшын зургаан-долоон сагаар Һургуулиин багшанарай таһаалга соо сугларбабди. Уданшьегүй үндэр гэгшын аад, томо будуун хүн орожо ерэбэ. «Хэжэнгын колхозник» газетын редактор уран зохёолшо Бато Базарон хойноһоонь даханхай.

Цырендоржо Жанабадраевич Дамдинжапов Буряадай уран зохёол тухай удаан хөөрэбэ. Бидэнэр амаяа ангайлдашоод шагнажа Һуунабди.

Һүүлдэ ябалган дээрээ маанадай олон шүлэгүүдые суглуулаад:

— «Үнэндэ» гаргуулхые оролдохоб,— гэжэ найдуулаа Һэн. Тээд тэдэ шүлэгүүд, рассказуудыень маанадта мэдэгдээгүй ямаршьеб шалтагаанаар мүнөөшье болотор толилогдоогүй бэлэй.

1954 оной зун. Улаан-Удэ хотодо эгээл түрүүшынхээ ерэбэб. Город хаража үзөөгүй эдир хүбүүхэндэ бухы юумэн Һонин Һааб даа.

Эгээл түрүүн «Буряад-Монголой үнэн» газетын редакциин ногоон гэртэ (Ленинэй гүдамжа, 26) дүтэлбэб. Һэмээхэн оробоб.

Бүрүүлшэг, харанхы шахуу коридор соогуурнь ябанаб. Шүлэгүүдээ буулгажа бэшэһэн дэбтэрээ гартаа баринхайб. Хүнүүд иишэ тиишээ Һүндэлнэ. Бүри урда, нэгэ таһалга соо машинка дээрэ юумэ нижагаараа сохихонь дуулдана.

Хэндэ хандаха тухайаа ойлгожо ядаад, коридор соохи хабтагар хара диван дээрэ нилээд удаан Һуубаб. Тиигэһээр байтарни, үдын эдеэлгэн болоо юм гү, али ягаа юм, редакциин хүдэлмэрилэгшэд хойно хойнсһоонь дахасалдан гараба.

— «Рекорд» ошохомнай гү?

— 10-дахи столово ошоо Һаа...

— Үгы Һаа, «Шашлычна» ошоё.

Иимэ хөөрэлдөөн болоно. Гансаараа онхойжо Һууха аргагүй болоһон би гаражаа ошобоб. Тиигээд Урач зохёолшодой холбооной адрес олоод, Ленинэй гүдамжын 59-дэхи хабтагар ута гэрэ оло дахин ерэбэб. Үүдэндэнь томо суурга ходол улгөөтэй байха юм. «Харуу һамган хасар соорхой» гэһэн таабари бич бэлэй гү гэжэ һанаһаар, досоогоо хара бүуһаар саашаа ошохош.

Нэгэтэл тэндэ ерэхэдэмни, үүдэниинь нээлгэтэй байба. Оробоб. Зантагар томо тархитай, Һаглагар аад, буржагар үһэтэй, нүөөтэйшэг нюуртай нэгэ хүн телефоноор хөөрэлдэжэ Һууба. Намайе адаглан хараал:

— Хубүүшхэ, тэндэ Һуу,— гэжэ гарэгараа зангаба.

Би Һуубаб. Тэрэ хүмни уданшьегүй телефоноор хөөрэлдэхээ болёод, намда гараа харбайба:

— Танилсая. Поэт Цырен-Базар Бадмаев гээшэб. Ши хэн гээшэбши?

Би нэрэ обогоо хэлэбэб.

— Би иимэ фамили дуулаагүйлби. Шүлэг бэшэдэг гүш? Аһаа! Шүлэгүүдээ наашань харуула.

Барижа ябаһан дэбтэрээ үгэбэб. Тэрэниием гүймгэ түргэнөөр уншаад, нэгэ шүлэгэй бэшээтэй хуудаһан дээрэ альгаяа пас гэтэр табиба:

— Вот энэ! Ёһотой шүлэг болоо.

Харахадамни «Гуурһан» гэжэ шүлэгни тэндэ байба.

— Юумэ бэшэжэ шадаха хүн байнаш. Хэдытэйбши? Аа, арбан зургаатай гүш? Инаг дуранай түрүүшын галда соробхюулһан арбан зургаан наһан.,—гэжэ тэрэ хумни—нам тээшэ һониноор хараба. —Ши минии шүлэгүүдые уншаа һэн гүш?

— Уншааб. «Үглөөнэй наран» гэһэн номтнай намда бии,— гэбэб.

— Молодец! Энэ шүлэгөө сэбэр саарһан дээрэ мэнэ буулга. Иимээр лэ бэшэдэг болоо Һаа, холо ошохош,—гэжэ байгаад, намайе яаха аргагүйгөөр магтажа, «һорһон» малгай» һайса үмдэхүүлбэ.

Буулгаад үгэхэдэмни:

— Адресаа, нэрэ, обогоо, алдараа дууһыень доронь бэшэ. «Үнэндэ» заатагүй гаргуулхаб,— гэжэ бардамаар найдуулба.

Тэнгэридэ хүрэтэр дэбхэрхээр болотороо баярлаһан би зүрхээ дээрэ хөөрэшэнхэй хүн гаража ошоо һэм.

1956 оной зун. Арбан класс дүүргэһэн би Улаан-Удэ хото баһа ерэбэб. Үнөөхил «Буряад-Монголой үнэнэйнгөө» редакциин ногоон гэртэ оробоб. Тиихэдэ битнай 1954 оной намар, тэрэ Цырен-Базар Бадмаевай зууршалгаар түрүүшынгээ шүлэг газетэдэ —«Буряад-Монголой үнэндэ» толилуулһан, һанаан соогоо һаргахагар, бараг поэт болоһон ябааб. Үнэхөөрөөшье, Цырен-Базар Бадмаев тэрэл намартаа шүлэгыем «Үнэндэ» гаргуулжа, намда ехэ баяр, этигэл найдал түрүүлһэн юм. Мүнөөшье болотороо поэт Цырен-Базар Бадмаев тухай дуулааханаар һанадагби.

Редакцида орожо, поэт Ширааб Нимбуевтай танилсабаб.

— Хүбүүн, шүлэг асараа гүш? Литературна хуудаһан гарахаяа байна. Һаяар... Шүлэгүүдээ харуулал даа.

Шүлэгүүдэйм дэбтэр абажа хараад, «һолонго» гэжэ шүлэгыем һайшааба. Тиигэжэ тэрэ шүлэгни «Буряад-Монголой үнэнэй» «Уран зохёолой хуудаһанда» толилогдоо һэн...

«Буряад үнэн»... Минии наһанай харгын нарихан зүргые үшөө 1952 онһоо хойшо залаһан газетэ. Түрүүшымни туршалганууд һаа эхилээд, мүнөө хүрэтэр минии зохёолнуудые, статьянуудые үргэн олон уншагшадтаа дамжуулан хүргэжэ, булад гуурһыем эгээл түрүүлэн хурсадхаһан үнэтэй сэнтэй һонимни...

1957—1960 онуудта би халуун нарата Түркменидэ хилын харуулай албанда ябаа һэм. Тиихэ үедэмни «Буряад-Монголой үнэн» ходо намда эльгээгдэжэ байгаа. Юуб гэхэдэ, арбадахи класс суг дүүргэһэн Гармаева Галина, Рабданова Нина, Бодиева Нина гэһэн басагадни долоо хонood лэ, «Үнэниие» почтоор намда эльгээдэг һэн. Би Буряад орондо юунэй болжо байһаниие ходол уншаад, мэдээд байдаг бэлэйб. Долоо хонood лэ дамбагар зузаан бандероль намда ошохо. Би уншажа жаргахаб. Тэдэ басагадтаа ямар ехэ баярые хүргөө һэнбиб!

Һүүлдэнь дараад онуудай эхеэр Москвада хөөр жэлдэ һурахадаа, долоон хоног бүхэндэ бандеролёөр «Буряад үнэниие» абажа байгааб.

Хуби заяандам шиидхэхы үүргэтэй байһан «Буряад үнэн» газетынгээ бүрил һайнаар гаража, улад зоноо баясуулжа байгаа һаань, үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ хухижэ, урмашажал ябахаб.

Түрүүшымни шүлэгэй үлгы, түрэл «Буряад үнэмни»!..

Георгий ДАШАБЫЛОВ.
(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Бүр-Монголийн Үнэн
Буряад-Монголой ҮНЭН
БУРЯАД ҮНЭН
70 жэлэй ойдо

Түүхын хуудаһанууд 1956 он

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ШАРЖ

Дагба Доржиевич Ошировта
Хорин табан жэлдэ
Колхозой түрүүлэгшээр
худэлбэт,
Үшөө тэды худэлхыетнай
Үнэн сэдьхэлһээ хүсэнэбди.
Намжилма Найдановада
Тэбэри тэбэреэр поршоонхо
Тэршэлжэ байг лэ
гартатнай,
Элбэг зузаан сала
Эбхэжэ байг лэ артельдэтнай.
Дулмажап Михеевада
Арбан фүнтэ нооһо
Абааш хонин бүриһөө,
Хайшалыш үшөө ехээр,
«Хадын шэнээн лэ!» гэхээр
Гомбожап Цыдынжаповта
Олон арбаад жэлнүүдтэ
Ошотон, толорон ябагты,
Бүри ехэ амжалтаар
Бурят ороноо баясаагыт!
Дмитрий Петрович Егоровто
Хэри юһэн жэлые
Хойноһоо холо хаябалта,
Олон олон хүбүүды
Ород бэшэгтэ Һургабалта.

АРБАН ХОЁР ХУДАГ МАЛТАГДАА

Колхозуудай ниитын малые үһаар хангаха асуудал шиидхэгдэхэ хэрэгтэ Эдэн аймагай Үшөөтэйн МТС-эй дирекци ехэ анхарал хандуулна.

Тус МТС-эй харьяата 6 колхозуудта механизаторнуудай хүсөөр арбан гаран худаг малтагдаа. Жэшээлхэдэ, Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо нүхэр Чойбоновой отарын дэргэдэ худаг малтагдаад, үһа гаргаха насос, үһа хэхэ ехэ бак тодхогдожо, үһаар дутахаяа болибо.

(Январиин 5).

ХОНИНҺОО НООҺО ЯАЖА ЕХЭЭР АБАХАБ?

Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой хонишон Дулмажап Михеевтай хөөрэлдөөн гэһэн корреспонденци «Түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай» гэһэн гаршаг доро толилогдонхой. Тус хөөрэлдөөе Д. Цыренжапов бэлдэһэн байна.

МИНИИ БАЯСХАЛАН

Би 1934 ондо манай республиклика дотор түрүүшынхээ хүндэ промышленностинь бии боложо байха үедэ Улаан-Удын вагон заһабарилгын заводто хүдэлмэришэн боложо ороһон байгааб. Тус заводой шэрэм шудхалгын цехтэ 20 гаран жэл соо таһалгаряагүй хүдэлжэ байнаб. Үни удаан ажаллажа, наһажаал болоһонойнгоо түлөө гүрэнэй пенси абанаб. Тиигээшье Һаа, үшөөл олон жэлдэ гүрэндөө туһа хүргэхэ ёһотойб. Энээн тушаа ямар ехэ баясхалантай байнаһа мэдүүлнэб.

Ж. БАИНОВ,
ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн.
(Майн 12).

УРАН ЗОХЕОЛШОД, ТААНАДЫЕ ЯРУУНЫН КОЛХОЗНИГУУД ХҮЛЕЭНЭ

Манай Бурят-Монголой залуу поэт Ц. Жимбиевэй «Агуу-ехэхэ зорилго» гэһэн статьяе уншаад байхадаа, өөрынгөө һанамжые бэшэхэ хүсэлэнтэйб. Нүхэр Жимбиев энэ статья соогоо зургаадахи табан жэл соо Зүүн Сибирьтэ болохо хубилалта, бодхоогдохо барилганууд тухай бэшэнэ. Энэ ехэ хубилалтын боложо байхада, манай республикын литературна ажал ябуулагшад, уран зохёолшод удха түгэлдэр, уран гоё найруулгатай зохёолнуудые олоор бэшэхэ зорилготой ха. Энээнтэй хамта би нэгэ һанамжа хэлэхэ һанаатайб. Бидэнэр уран зохёолшодтой нягта холбоотой байха ёһотойбди, тээд тиигэжэ шаданагүйбди. Зарим нүхэднай хэдэн жэл соо городһоо холо ошохоёо болишонхой. Бидэнэр хүндэтэ уран зохёолшодые уринабди. Хүдөө гарахдаа арбаад хоног ябаад бусанхаар, нэгэ хэдэн һараар ябажа, хүдөөгэй ажалшадтай танилсаһай гэжэ хүсэнэбди.

Ж. ЖАНЧИПОВ,
Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн.
(Июлиин 10).

ЭКСПЕДИЦИ ЭМХИДХЭГДЭБЭ

СССР-эй Географическа обществын Бурят-Монголой филиал Витимэй хада хубшэдэхи үнгэтэ ангуудей ба ургамалай аймагые шэнжэлхэ экспедици эмхидхээ. Экспедицинь институдай зоологиин кафедрын научна хүдэлмэрилэгшэдһөө, биологическа факультедэй студентнэрһээ бүридэнхэй.

Энэ экспедици Яруунын, Бунтын аймагуудай Амагаланта, Заэын адаг, Түрхэл гэжэ гурбан нютагта гол түлэб хүдэлмэрилхэ байна.

С. СЕЛЬВЕРОВ.

КИНОМЕХАНИГАЙ ҮҮСХЭЛ

Баргажанай аймагай кинемеханик В. З. Хайзин ажалдаа оролдосотой һайнаар, үүсхэлтэйгээр хандадаг юм. Энэ нүхэр кино харуулхаһаа урид түрүү колхознигуудай нэрэ, обог плёнко дээрэ бэшээд, экран дээрэ харуулдаг болонхой. Кинемеханик Хайзинай энэ үүсхэл колхознигуудые ажалай үндэр амжалта туйлаха хэрэгтэ зоригжуулна.

Д. ГЫРГЕНОВ.

ТҮРҮҮШЫН ИНТЕРНАТ-ҺУРГУУЛИ

Республиканска бурят дунда һургуулиин база дээрэ энэ жэлдэ түрүүшынхөө интернат-һургуули нээгдэхэнь. Тус һургуулида хамтадаа 480 бурят ба эвенк хүүгэд һуралсаха байна. Һургуули гүрэнэй тэдхэмжэ доро байжа, дунда зэргээр жэл бүхэндэ 3,5 миллион түхэриг мүнгэ гаргашалха юм.

Е. ИВАНОВА.

ОРОН НЮТАГАА УРАН ГОЕОР ЗУРАГШАД

Һаяхан уран зурааша К. И. Сергеев творческо командировкоор Түнхэн ошожо ерээ. Энэ нүхэр Саяан уулын хормойдо оршодог «Аршаан» курортдо, тэндэхи колхозуудаар ябажа, нилээд олон, гоё һайхан зурагуудай эскизүүдые хэжэ асарба.

Һаяар уран зурааша П. А. Чекотеев, К. И. Сергеев, Т. А. Рудь, Р. С. Мэрдыгеев гэгшэд Байгал далайн эрье шадар ошожо, үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиие зурахань.

(Августыи 17).

ЗҮГЫН БАЛ ХУБААНА

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хорёод гаран бүлэ зүгынүүдые Удэ голой эрьедэ, наруули дулаан газарта түхэреэн тусхай гэрхэнүүд соо баридаг. Зүгы үсхэбэрилгэһөө колхоз жэл бүри ехэ доход абана. Гадна, зүгын ехэ бал колхознигуудай ажалта үдэртэ хубаагдана.

Яруунa.

(Сентябриин 11).

САХАРНА СВЕКЛЫН БАЯН УРГАСА

Колхозой центрһээ холо бэшэ Арташа гэжэ газарта 32 гектар талмай дээрэ сахарна свеклын баян ургаса гараа. Эндэ БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат П. Е. Павлова, мэргэжэлтэ свекловод А. Л. Афанасьева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонуудай ургуулһан ургаса байба.

— Мүнөө жэлдэ сахарна свеклынгоо талмайһаа хамтадаа 140 гектар, 200 мянган тухэриг һөө доошо бэшэ мүнгэн олзо доход абаха бэлэбди,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Ч. М. Митыпов хөөрэнэ. Үнэхөөрөөшье абахал байна.

Б. ГЫЛЫКОВ.

КОЛХОЗУУДТА ШЭНЭ МАШИНАНУУД ЭЛЬГЭЭГДЭБЭ

Манай республикын колхозууд һара бүри шэнэ автомашинуудые абаха аргатай. Энэ жэлэй 8 һара соо колхозуудта элдэб маржын 97 машина наймаалагдаа. Һаяхан Буркоопсоюзай худалдаа наймаанай базада «ЗИС-355» маркын 186 автомашина, самосвалнууд абтаа. Эдэ машинанууд республикын колхозуудта худалдаа юм.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Бурят-Монголой уран зохёолшод Яруунын аймагта хэдэн үдэрөөр ябажа, ажалшадтай уулзаһан байна. Уран зохёолшод мяха-һүнэй совхозой худэлмэрилэгшэдтэй, «Улаан туяа», «Коммунизм» колхозой гэшүүдтэй ба аймагай центрын ажалшадтай уулзажа хөөрэлдөө.

БМАССР-эй Уран зохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ Намжил Балдано бурят-монголой литературын хүргэлтэ тухай уншагшадта дэлгэрэнгыгаар хөөрэжэ үгэбэ. Поэдүүд Дольён Мадасон, Данри Хилтухин, Цокто Номтоев өөһэ дынгээ зарим зохёолнуудые уншаа.

Мүн уншагшад залуу ураг зохёолшод Алексей Бадаевай, Марху Цыреновэй зохёолнуудые һонирхожо шагнаба.

А. ШУЛУНОВ.

ҺҮ ЭЛБЭГЭЭР ХУДАЛДАНА

Улаан-Удэ хотын «Горпищеторгын» 10-дахи магазинай һүнэй цистернэтэй машина зоной дунда «тэнзэгэр үнеэн» гэжэ нэрэжэнхэй юм. Һү наймаалагдаһан харгын нарихан зүргые үшөө 1952 онһоо хойшо залаһан газетэ. Түрүүшымни туршалганууд һаа эхилээд, мүнөө хүрэтэр минии зохёолнуудые, статьянуудые үргэн олон уншагшадтаа дамжуулан хүргэжэ, булад гуурһыем эгээл түрүүлэн хурсадхаһан үнэтэй сэнтэй һонимни...

1957—1960 онуудта би халуун нарата Түркменидэ хилын харуулай албанда ябаа һэм. Тиихэ үедэмни «Буряад-Монголой үнэн» ходо намда эльгээгдэжэ байгаа. Юуб гэхэдэ, арбадахи класс суг дүүргэһэн Гармаева Галина, Рабданова Нина, Бодиева Нина гэһэн басагадни долоо хонood лэ, «Үнэниие» почтоор намда эльгээдэг һэн. Би Буряад орондо юунэй болжо байһаниие ходол уншаад, мэдээд байдаг бэлэйб. Долоо хонood лэ дамбагар зузаан бандероль намда ошохо. Би уншажа жаргахаб. Тэдэ басагадтаа ямар ехэ баярые хүргөө һэнбиб!

Һүүлдэнь дараад онуудай эхеэр Москвада хөөр жэлдэ һурахадаа, долоон хоног бүхэндэ бандеролёөр «Буряад үнэниие» абажа байгааб.

Хуби заяандам шиидхэхы үүргэтэй байһан «Буряад үнэн» газетынгээ бүрил һайнаар гаража, улад зоноо баясуулжа байгаа һаань, үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ хухижэ, урмашажал ябахаб.

Түрүүшымни шүлэгэй үлгы, түрэл «Буряад үнэмни»!..

Георгий ДАШАБЫЛОВ.
(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ҮБЭР МОНГОЛДО ГАРАҺАН НОМ

Бурят-Монголой мэдээжэ уран зохёолшо А. И. Шадаевай суглуулан найруулһан онтохонууд Хитадай Арадай Республикын Үбэр Монголой арадай хэблэлэй хороондо хэблэгдэжэ гараа.

Һаяхан А. И. Шадаев Үбэр Монголой хэблэлэй хороонһоо иимэ удхатай бэшэг абаа: «Хүндэт зохиолч нохор А. И. Шадаев танай ажалын амжалтад халуун баярыг хүргэе!

Манай хэвлэлийн хороо танай эрхэм сайхан зохиол «Алтан, ондог», «Ямба ихтэй хатан», «Хүгчин хүбүүн хоёр эзэргийн хуучин монгол үсэг» дээрэ буулгаж хэвлээд, ар түмэндээ уншуулан сонирхуулаас манай соёлын хөгжилд ихэхэн ач тус үзэлцэ байна.

Е. РИНЧИНОВА.

«БҮЛЭ БА ҺУРГУУЛИ» НЭРЭТЭЙ ХАНЫН ГАЗЕТЭ

Торийн аймагай Үлэгшэнэй дунда һургуулиин багшанар һурагшадайнгаа түрэлхидтэй хамта «Бүлэ ба һургуули» гэжэ нэрэтэй ханын газетэ гаргадаг болоо. Энэ газетэнь хэдэн хэһэг болгогдоод, бригадада, клубта, һургуулида, сомондо абаашагдажа хадагдана. Газетые һурагшадай түрэлхид ехэтэ һонирхожо уншадаг байна.

Газетын гаража эхилһээр түрэлхид ходо пургуулида ерэдэг, үхибүүдэйнгээ хэр зэргээ һурадаг, хэр һайнаар бэеэ абажа ябадаг тухайнь һонирходоо болоо. Гэртээ хэхэ даабарь үхибүүдэй хэр зэргээр дүүргэдэгыень шалгана.

С. ТАБДАЕВ.

ҺАМАР—БАЯЛИГУУДАЙМНАЙ НЭГЭН

Республика доторнай хуша модоной ургадаг газар аяар 811.449 гектар хүрэтэр тоолгдоно. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1953 оной августын 13-най тогтоолоор һамар суглуулха 249.200 гектар тусхай зоно байгуулагдаһан байгаа.

Хуша модоной ехэнхи хубинь Кабанскын, Прибайкалиин, Баргажанай, Баунтын, Хойто-Байгалай, Закаменай, Түнхэнэй, Торийн, Хорийн, Яруунын аймагуудта ургадаг гээшэ.

Хушын һамарай шанар һайнтай ургамалнуудай нэгэн байпаниинь мэдээжэ.

Бурят-Монголдо хуша модоной элбэгээр ургадаг дээрэһээ һамарай тоһо үйлэдбэрилгые эмхидхэхэ шухала байгаа. Советскэ түрүүшын табан жэлэй үедэ БМАССР-эй Госплан һамарай завод байгуулха туха асуудал табиһан юм. Тэр асуудал бэлэвлэгдээгүй гэмшэлтэй. Республика дотоной элбэгээр ургадаг һамарь саашадаа хэрэглэхын зоригоор Улаан-Удэ городто һамарай завод тогтоогоо һаа, һайн һэн.

Б. БУЯНТУЕВ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ хэблэлдэ бэлдэбэ.

ТАСС: Үй дэлхэй мүнөөдэр

нинслэл хотын нинслэл хотодо Советскэ Союзай мүнгөөр ба хүсөөр баригдаһан травматологическа томо больница ашаглалгада тушаагдаба. «Нинслэлийн сонин бичиг» газетэ энээн тухай бэшэнэ. Больница бодхоон барихын ба хэрэгтэй бухы түхеэрэлгэнүүдээр хангахын тула Советскэ Союз 12 миллион түхэриг гаргашалһан байна.

Эндэ тусхайлагдамал кабинедүүд олон, диагностикын ба реабилитациин томо отделениүүд бии. Гадна больницада мүнөө үеын эрилтэдэ харюусама медицинскэ түхеэрэлгэ тодхоогдонхой. Аптекын байрлаха байшанда—21 отделени, харин патологоанатомическа хубидань 23 кабинет тоолгдоно гээд газетэ бэшэнэ.

Иимэ томо ба болбосон түхэлтэй больница барижа үгэһэн совет нүхэдтөө монгол арад баяр баясхалан хүргэнэ. Гэбэшье больница түсэблэгдэһэн болзорһоо жэл үлүүтэй саг хойшологдожо ашаглалгада тушаагдаа. Эндэ хүндэтэй шалтагаанууд байгаа һэн.

Медицинын иимэ түбтэй болоходоо, бидэ аюул усалда ороһон бухы үбшэнтэдые аргалха аргатай болообди гээд МНР-эй гобьяста врач Н. Даш хэлэнэ. Мүн нейрохирургическа операци хэхэ, саашадаа бөөринүүдые һэлгэн табиха арга боломжо олгогдоо гэжэ тооломоор.

БРАТИСЛАВА. Чехословакиин обществын бухы булэгүүдэ мүнгэ олохо шунал абьяас ургэнөөр дэлгэрэнхэй. Түрмэдэ һууһан хүнүүдшье энэ хэрэгтэ хабаадалсана.

Банска-Бистрица хотын нэгэ нютагта оршодог түрмынхид мүнгэ олохын тула ажал ябуулжа эхилээ. Тэндэ эмхидхэгдэһэн хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангадаг түбтэ түрмынхид унтарин хэрэгэлнүүдые оёно, гутал заһабарилна. Тэдэнэй ажалай шанар үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Юуб гэхэдэ, түрмынхидэй оёһон унтариин хэрэгсэлнүүдэй түрүүшын булэг Чехословаки соогоо суутай худалдаа наймаанай газарта эльгээгдэнэн байна.

АФИНЫ.

Наркотигуудые худалдажа, мүнгэ олодог эхэ хүбүүн хоёрые барихадаа, Грециин полициин наркомануудтай тэмцэдэг эгээн дүршэлтэй худэлмэрилэгшэдшье ехэтэ гайхаһан байна. 62 наһатай Фотини Кики гэртээ наркомануудые суглуулдаг байгаа. Өөрһөөнь наркотик худалдажа абаха шадалтай хүнүүдые шэлэжэ, гэртээ байлгадаг һэн. Хубүүниинь эхэтэеэ хамта хуули буса энэ хэрэгтэнь хабаадалсадаг байгаа. Тон багаһаань хойшо эхэнь наркотик хэрэглэжэ һургаһан юм.

(ТАСС).

СОЁЛОЙ ҺОНИН

«Буряадаараа хэлыт» гэлдэбэ

Захааминай аймагаар «Байгал» ансамбль айлшалжа байна. Энэ удаа Бургэ нютагыешье алад гарабагүй. Эндэхи соёлой байшан соо дүүрэн зон сугларанхай, нааданай эхилхые хүлеэжэ ядан, альгаа ташаадшье үзэнэд. Одоошье хүшэгэ сэлигдэжэ, буряад эхэнэр гаражa ерэед, ород хэлэн дээрэ артистнуудайнгаа зүгһөө амаршалба. Тоэд бүхыдөө буряад харагшадай зал соо һуухадань, концерт ородоор хүтэлжэ, зонииеехээр гайхуулба. Зал соо-һоо «буряадаараа хэлыт» гэһэн абяан дуулдана, харахадамни ород, буряад хэлэ тэгшэ мэдэхэ залуушуул дуугаржа байгаа һэн: Ород хэлэ мэдэхэгүй үбгэд, хүгшэд дуугай һуубад. Ансамблиин концерт ехэ гоёор табигдаа. Хөөрхэн сэбэрхэн басагад хэды уян нугархайгаар, хүбүүд солгёон дорюунаар хатарба. Һэбюуртэй (веер) монгол, хитад, япон хатарнуудые харуулаа. Зүүн зүгэй шэнгэн хонгёо аялгата хүгжэмтэй япон хатар илангаяа һайшаагдаа. Манай аймагай басаган Дэмбрэн Ринчинова ород, буряад дуунуудые хангюурдаа. Дуушан В. Жаргалов монгол, буряад дуунуудые һайнаар дуулаба. «Байгал» ансамблиин үнинэй дуушан, Буряадай ССР-эй арадай артист Аюша Данзанов буряад дуунуудые сортоотой омогоор дуулажа, нэрьемэ альга ташалгаар угтуулаа. Ятага ялагануулан, уяхан уран хургануудаа аятайханаар эрбэгэнүүлэн, табан таатай зохидхон басагад ямар гоёор уянгатуулан, уяран баймаар дуулаа гээшэб. Энэмнай Г. Чимитовэй үгэ дээрэ Ю. Ирдынеевэй хүгжэмөөр «Ерээрэй» гэһэн дуун болоно. Үнөөхи ахамад поэдүүдэй арсалдагша дуун даа. Нээрээшье, энэ дуунһаа «эбэрһэн зүрхыень» абажа хаяад, орондонь энхэргэн гү, али «эльгэ зүрхэ» һуулгабал, тараха хаш. Тиихэдэ шэнэ дуунуудые шагнахаяа ерэнэмнай, балай шэнэ дуунууд үгы байба гэжэ зариманай хэлэхые дуулаа һэм. Миниий һанахада, зал соохи зоной сэдьхэл бодолые «Байгал» үнэхөөр хүдэлгэжэ, сэнгүүлжэ шадаа.

С. ЦЫБЕНОВ.

ЭСЭГЭЕЭ ҺАЖААҺАН ЭДИР ХҮГЖЭМШЭ

Буряадай гүрэнэй оперо, баледэй театрай тайзан дээрэ һаяхан һонин концерт болобо. Ямар бэ гэхэдэ, Москвагай гүрэнэй П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ консерваторийн багша Баяр Дашанимаевич Шагдарон 12-той Максим хубүүнтээ фортепиано дээрэ хүгжэм наадаа. Б. Д. Шагдарон хадаа И. С. Бахай нэрэмжэтэ уласхоорондын конкурсын (1980 он) шанда хүртэнэн, СССР-эй Композиторнуудай холбооной гэшүүн юм.

Максим Шагдарон хадаа Гнесинануудэй нэрэмжэтэ хүгжэмэй тусхай һургуулиин 7-дохи класста һурадаг. Энэ хүбүүн табан наһандаа хүгжэм наададаг болоһон байна. Гэбэшье манай театрай тайзан дээрэ наадажа, олоной урда уран бэлигээ анха түрүүнээ харуулба гээшэ. Максим эсэгэдээ адли Бахай хүгжэмдэ дуратай юм байна гэжэ хараг-даа.

Гадна Баяр Дашанимаевичай дүү басаган Дарима Шагдарон СССР-эй Композиторнуудай холбооной гэшүүн юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Максим Шагдарон наадажа дүүргээд байхадаа; тайзан дээрэ — Баяр Шагдарон.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

«ДЭЛГЭР СЭДЬХЭЛЭЙ ДУУН»

Ч. Айтматов, Д. Икэда хоёрой «Дэлгэр эдьхэлэй дуун» гэһэн ном Москвагай «Прогресс» хэблэлээр гаргагдахаяа байнай.

Ном соо ажабайдалаймнай эгээл орёо суудалнуудаар хөөрэлдөө кыргыз уран охёолшо Чингиз Айтматов, япон мэдээжэ нитын болон политическэ ажал ябуулагша Дайсаку Икэда гэгшэд хэнэ. Эрхэ сүүо болон арадуудай хани барисаан, оюун хаан болон эрдэм һургуули, бүхэдэлхэйн литературын классика болон хүгжэм, искусство тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн боолоно.

Мүн уран зохёолшо Чингиз Айтматовай зохёохы ажалайнь ойрын түсэбүүд, туша мэдэжэ абамаар юм. Тэрэшэлэн буддын шажантанай «Сока Чаккай» гэжэ эмхиин президент Дайсаку Икэда тухай һонирхомоор тобшо мэдээнүүдтэй танилсамаар. Дурсагдаша эмхиие тэрэ 1960 онһоо хойшэ толгойлдог.

«Зүүнэй—Баруунай оронууд: хөөрэлдөөн» гэһэн ниитэ гаршаггай бүлэг номуудай бүридэлдэ «Дэлгэр сэдьхэлэй дуун» гэжэ ном ерэхэ жэлдэ 50 мянган хэһэгээр гаргагдахаар хүлеэгдэнэ.

Москва хото.

Н. КОСЕНКОВА.

БАРУУН САЯАНҺАА АЙЛШАД БУУХА

Байгша оной ноябриин 16-һаа ноябриин 24 хүрэтэр Тувагай Республикын уран зохёолой, урлал шэмэглэлэй үдэрнүүд манай Буряад орондо болохо түсэбтэй. Тэдэ үдэрнүүдые үгтуулан, бэлэдхэлэй худэлмэри манда хэгдэжэ эхилбэ. Тувагай Республикын театрально-концертнэ нэгэдэлэй уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, соёлой министрэй орлогшо А. С. Серен, гүрэнэй филармониин директор С. Н. Олзай-оол, энэ филармониин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, РСФСР-эй габьяата артист В. С. Нанактаев гэгшэд тэрэ хэрэгээр манда ерэһэн байна. Тиигэжэ Тувагай Республикын уран зохёолой, урлал шэмэглэлэй үдэрнүүдтэ бэлдэхэ талаар эмхидхэлэй комитедэй түрүүшын зүблөөн Буряадай ССР-эй Соёлой министерствэдэ һаяхан болоо. Энэ зүблөөе соёлой министрэй орлогшо С. Ф. Миронова хүтэлбэрилбэ.

Зүблөөнэй һүүлээр нүхэр А. С. Серентэй бидэ хөөрэлдэһэн байнабди.

— Анатолий Сергеевич, Тувагай Республикын иимэ үдэрнүүд манда түрүүшынхээ болохонь хаяа!

— Тиимэ, түрүүшынхээ. Багахан хэмжээнэй үйлэ хэрэгүүд болодог байһан юм. Жэшээнь, 1984 ондо Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдта Тувагай соёлой үдэрнүүд болоо һэн. Юундэ энэ институдта болоһон юм? Юундэб гэхэдэ, энэ институдта Тувагай залуушуул олоороо һурадаг байгаа, мүнөөшье һурадаг. 1989 ондо Ахын, Түнхэнэй аймагуудта болоһон «Саяанай уулзалгада» Тувагай уран бэлигтэн хабаадаа һааб даа. Харин мүнөө түсэблэгдэнэн үдэрнүүд томо хэмжээнэй үйлэ хэрэг болоно, анха түрүүнээ үнгэргэгдэхэнь гээшэ.

— Хэр олон зон ерэхэ юм!

— Бүхыдөө зуун арбаад хүн ерэхэ. Уран зохёолшод, артистнууд, эмхидхэлшэд.

— Зохёохы ямар коллективүүд Тувагай Республикын үдэрнүүдтэ хабаадаха гээшэб!

— Зохёохы манай коллективүүдые буряад арад мэдэхэ болонхой гэжэ һананаб. Жэшээнь, хэдэн жэлэй саана «Саяан», «Аян» гэжэ ансамбльнууд гастрольдо иишэ ерэһэн байха. «Тува» гэжэ ансамбль манда бии ха юм даа. Хоолой хашан, түбэнгиин абяа гаргажа, заншалта ёһоор дууладаг дүүшад энэ ансамбльда ородог гээшэ. Юрэдөөл, Тува орон иимэ дуушадаараа суурхадаг байха юм. Тиихэдэ баһал Тува ороноо хаа хаагуур суурхуулдаг «Чалны-назын» гэжэ цирковой бүлэг ерэлсэхэ. Дуу хатарай «Саяан» ансамбль Тувагай комсомолой шангай лауреат ааб даа. Гадна бүхэсоюзна, уласхоорондын конкурснуудай лауреат болоһон байха. «Тува» гээшэмнай уласхоорондын, мүн республиканска конкурснуудай лауреат юм даа.

— Уран зохёолшодһоо хэд ерэхэ хаб!

— Мүнөө тодорхой нэрэ нэрлэхэеэ зүрхэлнэгүйб. Зохёохы бэеэ дааһан коллектив һэн хойноо Уран зохёолшодой холбооной правлени хэниие наашань эльгээхээ өөһэдөө һаяар шиидхэхэ юм бээ. Миниий һанахада, энэ хэлбооной правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Даржай сохом ерэнэ ааб даа.

— Артистнуудһаа хэниие нэрлэхэбта!

— Зохёохы коллективүүдтэмнай нэрэтэй солотой бэлигтэн олон. Тэдэмнай баран ерэнэ ааб даа. Жэшээнь, РСФСР-эй габьяата артистка Куулар гэжэ байха. Россиин ба Тувагай арадай артист, Тувагай Гүрэнэй шангай лауреат Максим Мунзугые асарха һанаатайбди. Яагааб даа, Дерсу Узала болоожо наадаад, бухы орон дотороо мэдээжэ болоо һэн.

— Зай, Баруун Саяанай түлөөлэгшэдэй һайндэрэй эхилтэр баяртай! Түсэблэһэн хамтымнай хэрэг һайн үнгэрхэ болтогой!

— Болтогой, болтогой! Хойто жэлдэ Буряадайнгаа бэлигтэниие Азиин түбтэ угтажа абахабди. Гэбэшье тэрэ болотор саг ехэ байна. Уулзатарэа!

Ц. ДОНДОГОЙ.

СПОРТ ГОБШОХОНООР...

✧ Новосибирск хотодо авиамоделистнүүдэй дунда бүхэсоюзна мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан Улаан-Удын түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Владимир Рустин гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

✧ Забайкалиин сэрэгэй окружой суглуулагдамал командын гэшүүд СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилхэ мүрысөөндэ хабаадахаяа ошобо. СССР-эй габьяата тренер Геннадий Махутовай хүтэлбэрилдэг командын гэшүүдэй дунда нютагаймнай суглуулагдамал командын гэшүүд СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилхэ мүрысөөндэ хабаадахаяа ошобо. СССР-эй габьяата тренер Геннадий Махутовай хүтэлбэрилдэг командын гэшүүдэй дунда нютагаймнай спортивна комплекс соо буряад барилдаагаар Улаан-Удэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Һонирхолтой энэ мүрысөөндэ Монголой Арадай Республикын, Агын, ба Усть-Ордагай автономито округуудай, Буряадай ССР-эй суглуулагдамал командануудаа хабаадаха юм.

Мүрысөөндэ хабаадаха дуратай спортсменүүд 10 түхэриг мүнгэ мүрысөөнэй жасада оруулха болоно.

В. СЫДЕЕВ.

ҮБЭЛ ГАЗАА ОРОБО

Иигэһээр хүйтэнэй хаһа эхилжэ, үбэл болохонь. Тиимэһээ спортын үбэлэй зүйлнүүдээр мүрысэдэг спортсменүүд һорилгоёо түлэг дундаа хэжэ байна.

Биатлоноор СССР-эй намарай чемпионат һэяшаг Минск хотодо боложо дүүрэбэ.

РСФСР-эй габьяата тренер В. П. Бусовиковой хэлэһэнэй ёһоор, энэ мүрысөөндэ хабаадаһан хотын багшанарай институдай студентнүүд спортын мастернууд Лариса Николаева, Елена Думнова гэгшэд муу бэшэ амжалта түйлаа.

Николаева 15 километрэй зайда урилдахадаа, 50 минута 8 секунда саг тайгаар бронзо медальда хүртэбэ. Удаань ДОСААФ-ай түбэй комитедые түлөөлжэ, 3×7,5 километрэй эстафетэдэ хабаадахадаа, гурбадахи һуурида гараһан байна. Тус эстафетэдэ Елена Думнова үүн лэ хабаадалсаа.

Манай биатлонистканууд Олимпиин нааданнуудай командын бүридэлдэ орохо зорилготойгоор бэлэдхэл хэжэ байна. Олимпиин нааданнуудай командын бүридэлдэ орохо арга манай спортсменүүдтэ бии.

Б. МИРОМАНОВ.

«БАЙГАЛАЙ ТОЛОНДО» АМЖАЛТА ТУЙЛАБА

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар эдиршүүлэй дунда үнгэргэгдэдэг «Байгалай толон» гэһэн мүрысөөн жэлһээ жэлдэ улам хүндэтэй боложо байна. Һаяхан үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ Красноярска болон Хабаровска хизаарнуудай, Эрхүүгэй болон Шэтын областнуудай, Монголой ба манай республикын 200-гаад спортсменүүд хабаадаа. Манай республикые Улаан-Удын болон Түнхэнэй районой эдир барилдаашад түлөөлөө.

Улаан-Удын 4-дэхи һургуулиин һурагша Петр Гульков, Толгойн дунда һургуулиин һурагша Евгений Шенхоров гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ толотомо амжалтануудые туйлажа, чемпионууд болобо. Харин 2-дохи интернат-һургуулиин һурагшад Буда Бамбалаев, Сергей Жамбалов, Владимир Мангатханов гэгшэд мүрысөөнэй мүнгэн медальнуудта хүртөө. Түнхэнэй командые түлөөлһэн Аркадий Комиссаров мүн лэ хоёрдохи һуури эзэлһэн байха юм.

В. СЫДЕЕВ.

БАРИЛДААНАЙ ХИБЭС ДЭЭРЭ

Турциин шахай шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын заншалта ехэ мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ түс ороной ниислэл—Стамбул хотодо боложо байна. Олимпиин нааданнуудай болон дэлхэйн чемпионууд, экс-чемпионууд энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадана.

1989 оной дэлхэйн чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер Борис Будаев Совет ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, тиишэ ошонхой. Шэгнүүр бүхэндэ илажа гарагшад 5 мянган долларой шангуудта хүртэхэ юм. Урда тээнь нютагаймнай суута барилдаашан США-да, Венгридэ үнгэргэгдэһэн иимэ ехэ мүрысөөнүүдтэ илажа, эды хэмжээнэй шангуудта хүртэһэн намтартай.

* * *

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын заншалта мүрысөөн үсэгэлдэр Грециде нээгдэбэ.

Нютагаймнай хүбүүн—нёдондо жэлдэ СССР-эй чемпион болоһон уласхоорондын классай спортын мастер Сергей Замбалов оронойнгоо профсоюзуудай спортын бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, заншалта нааданда хабаадана. Зүүн Сибириин технологическа институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрые даагша, доцент Г. Б. Баймеев һурагшатаяа хамта тиишэ ошолдонхой.

* * *

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Владикавказ хотодо боложо дүүрэбэ. Оронойнай арба гаран сэрэгэй округуудай командануудай 200 шахуу барилдаашад энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Хойто-Кавказай сэрэгэй округой суглуулагдамал команда илалта туйлажа, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпионууд болоод, нэгэдэхи шатын дипломоор, кубогаар шагнагдаба. Агаарһаа хамгаалалта хэхэ талаар Москвагай сэрэгэй округой барилдаашад хоёрдохи һуури эзэлээ. Забайкалиин сэрэгэй округой түлөөлэгшэд гурбадахи һуурида гараһан байна. Энэ талаар нютагаймнай хүбүүн—СССР-эй габьяата тренер Геннадий Николаевич Махутов ехэ габьяатай юм.

Забайкалиин сэрэгэй округой нэрэ хүндые хамгаалһан Улаан-Удын гарнизоной прапорщиgriууд—уласхоорондын классай спортын мастер Василий Миланханов, спортын мастер Андрей Пестерев гэгшэд 52 болон 62 килограммай шэгнүүртэн соо-һоо илажа, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпионууд болобо. Эдэнэр бар хүсэтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй байһанаа харуулжа, тусхай шангуудта хүртөө.

Спортын мастернууд Түмэн Жаргалов, Игорь Тютрин гэгшэд эгээл хүндэ шэгнүүрнүүдтэ эдэбхитэйгээр барилдажа, мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба. Эдэ хоёр залуу барилдаашад мэргэжэлтэд болон тренернүүдэй магтаал, һайшаалда хүртэһэн байха юм.

Спортын мастернууд Владимир Пильчинов, Илья Гармаев гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ гурбадахи һуурирэгэй округой түлөөлэгшэд гурбадахи һуурида гараһан байна. Энэ талаар нютагаймнай хүбүүн—СССР-эй габьяата тренер Геннадий Николаевич Махутов ехэ габьяатай юм.

Забайкалиин сэрэгэй округой нэрэ хүндые хамгаалһан Улаан-Удын гарнизоной прапорщиgriууд—уласхоорондын классай спортын мастер Василий Миланханов, спортын мастер Андрей Пестерев гэгшэд 52 болон 62 килограммай шэгнүүртэн соо-һоо илажа, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпионууд болобо. Эдэнэр бар хүсэтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй байһанаа харуулжа, тусхай шангуудта хүртөө.

Спортын мастернууд Түмэн Жаргалов, Игорь Тютрин гэгшэд эгээл хүндэ шэгнүүрнүүдтэ эдэбхитэйгээр барилдажа, мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба. Эдэ хоёр залуу барилдаашад мэргэжэлтэд болон тренернүүдэй магтаал, һайшаалда хүртэһэн байха юм.

Спортын мастернууд Владимир Пильчинов, Илья Гармаев гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ